

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

Büntetőjogi Tanszék

Erőszakos vagyon elleni bűncselekmények

Szerző:

Szabó Zsolt

Konzulens:

dr. Bárányos Bernadett

Budapest

2014

1. Bevezetés

„Az új Büntető Törvénykönyvvel szembeni egyik legfontosabb elvárás a szigorúság, amely nem feltétlenül jelent tételhatár-emelést, hanem a tettarányos büntetőjogi szemlélet hangsúlyosabb megjelenítését a törvényben. A végső cél, hogy a reform nyomán egy egységes, korszerű, következetes és hatékony törvénykönyv szülessen meg, így nyeri vissza a büntetőjog a szabályozási rendszerben betöltött „zárókő” szerepét.”¹

Célszerűnek találom, hogy a évfolyamdolgozatom kezdő sorait a miniszteri indokolás konklúziójával indítsam. A már hatályon kívül helyezett Btk. az elmúlt 35 év alatt számos módosításon ment keresztül. A módosítások több mint ezerhatszáz rendelkezést érintettek, mely arra vezethető vissza, hogy a rendszerváltozást követően a különböző kormányok eltérő büntetőpolitikai irányvonalat követtek. Nyilvánvaló, hogy a büntetési rendszert és a büntetőjogi rendelkezéseket a kormányprogramokhoz mérten igazította a hatalmon levő vezetés. Nagyban befolyásolta a jogalkotást az Európai Unióhoz történő 2004-es csatlakozásunk, hiszen alapvető követelmény a tagállamok közti jogharmonizáció. Ahhoz, hogy a jelenlegi törvénykönyvünk ne hasonlítson egy salátatörvényhez, valamint a szabályozások a XXI. század igényeit tükrözzék, elengedhetetlen volt a jogalkotó „modernizációja”. Ezt az állampolgárok által megkövetelt igényt tökéletesen megfogalmazza a Nemzeti Együttműködés Programjában szereplő részlet:

„(...) Magyarország nem a bűnelkövetők paradicsoma. Erős Magyarország csak akkor születhet, ha az ország házában olyan törvények születnek, amelyek garanciát jelentenek a törvénytisztelők biztonságá számára.”²

---

1 Magyarország Kormánya: T/6958. számú törvényjavaslat a Büntető Törvénykönyvről. In: <http://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf> 189. o. Utolsó letöltés ideje: 2013.12.03.

2 Magyarország Kormánya: T/6958. számú törvényjavaslat a Büntető Törvénykönyvről. In: <http://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf> 189. o. Utolsó letöltés ideje: 2014.04. 03.

Az évfolyamdolgozatom témájának bűncselekményeit a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) XXXV. fejezete tartalmazza, mely fejezet négy bűncselekményt sorol e kategória alá. Ebből következően a dolgozatom célja röviden bemutatni az erőszakos vagyon elleni bűncselekmények típusait. A dolgozat felépítéséhez, struktúrájának kialakításához a Büntetőjog II. Különös rész³ című tankönyvet fogom felhasználni, annak szerkezetét fogom követni. Hogy csak két példát említsek: a 2000-es évek elején történt móri bankrablás avagy Bándy Kata esete, ahol az aljas indokból elkövetett emberölés mellett a kifosztás büntetettét is megállapította a bíróság.

Sokat fognak segíteni - főként az elhatárolási problémák terén - a bírósági határozatok, mivel másodlagosan a törvényi tényállások keretét ezek töltik fel a mindennapi életben jelentkező gyakorlattal. Mint azt látni fogjuk, koránt sincs egyszerű feladata a bíróságoknak az egyes bűncselekmények meghatározásakor, pláne ha csakis a jogszabályokhoz nyúlhatnak. Ezért, mint a legfontosabb jogforrást is szükségszerűen alkalmazniuk kell. Megpróbáltam a lehető legtöbb bírói gyakorlatot összegyűjteni, amiket az elmúlt évtizedekben e deliktumok körében alkottak, így összesen több mint ötven bírósági- és elvi bírósági határozatot építettem be tanulmányomba.

Választásom azért erre a témára esett, mert a Btk. hatályba lépésével a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi törvény XVIII. fejezete alatt szabályozott három vagyon elleni bűncselekményt a jogalkotó áttette - és ezzel új kategóriát teremtve - a XXXV. fejezetbe, ami már a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények címet viseli. Továbbá az egykor a köznyugalom elleni bűncselekménynek számító önbíráskodást szintén az előbb említett fejezet alá helyezte. A jogalkotó szándékának hátterében az állt, hogy e fejezett körébe tartozó bűncselekmények társadalomra veszélyessége fokozottabb, ezért megítélésük súlyosabb elbírálást követel meg. Hogy ez mennyire és miként változtatta meg a releváns törvényi rendelkezéseket, azt a továbbiakban fogom tárgyalni.

Nemrégiben az egyik fakultáció keretében ellátogathattam Tökölre, a fiatalkorúak büntetés-végrehajtási intézetébe. Lehetőséget kaptunk arra, hogy a jogerősen elítéltekkel személyesen beszélgethessünk, kérdéseket tegyünk fel nekik tabuk nélkül. A megkérdezettek

---

³ BELOVICS Ervin - MOLNÁR Gábor Miklós - SINKU Pál - BUSCH Béla (szerk.): Büntetőjog II. Különös Rész, Budapest, 2013, HVG-ORAC.

majdnem száz százaléka vagyon elleni bűncselekmények elkövetése miatt tölti szabadságvesztését. Négy elkövető közül három vallotta azt, hogy rablásért vagy lopásért ítélték el. Az is kiderült még, hogy többnyire komoly büntetéseket szabtak ki rájuk, nem volt ritka a háromtól öt évig terjedő szabadságelvonás.

A diplomám megszerzése után ügyészként szeretnék elhelyezkedni a fővárosban, ezért idejét láttam annak, hogy elkezdjem magamat beleásni a különös részi tényállásokba. Idén nyáron öt hetes szakmai gyakorlaton fogok részt venni egy kerületi rendőrkapitányságon, ahol már a megszerzett tudás is hasznomra válhat.

Szóra érdekes, hogy már a római jog is foglalkozott az egyes deliktumok szabályozásával, pontos fogalmainak megalkotásával. Ha az erőszakos vagyon elleni bűncselekményeket be kellene sorolnom egy római jogi fogalom alá, a „damnum iniuria datum-ot”⁴ választanám, hiszen mint látni fogjuk, mind a négy deliktum során létrejön egy jogellenes károkozás az elkövető részéről, ami által a sértettet főként személyiségi jogaiban és vagyona tekintetében hátrány ér. A római jog különösen nagy figyelmet fektetett a rapina, azaz a rablás tényállásának szabályozására, ami egészen Kr. e. 76-ig, L. Licinius Lucullus praetor edictumáig nyúlik vissza. „A rablás eszerint ingó dolog elvétele személy elleni erőszak vagy fenyegetés útján.”⁵

---

4 FÖLDI András - HAMZA Gábor: A római jog története és intézményei, Budapest, 2012, Nemzeti Tankönyvkiadó 567. o.

5 FÖLDI András - HAMZA Gábor: A római jog története és intézményei, Budapest, 2012, Nemzeti Tankönyvkiadó 570. o.

2. Tényállási elemek

„A büntetőjog az olyan erőszakos cselekményeket nyilvánítja bűncselekménnyé, amelyek a büntetőjog által védett jogtárgyak ellen irányulnak. (...) Az erőszak kriminológiai fogalma embertől eredő és közvetlenül emberre irányuló olyan szándékos cselekvést feltételez, amely fizikai és pszichikai erőszakban (fenyegetésben) nyilvánul meg.”⁶

Mint minden alapvető emberi jogot a jogalkotó törvényi szinten szabályoz. A jogforrási hierarchia csúcsán elhelyezkedő Alaptörvényünk V. cikkelye deklarálja, hogy mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához. Ez esetben nem a jogos elhárításon van a hangsúly, hanem a támadáson.

A tulajdonunk elleni jogtalan támadásokat a Btk. szabályozza, mely szerint megkülönbözteti a vagyon elleni, illetve az erőszakos vagyon elleni bűncselekményeket többek között. E két kategória legfőbb különbsége az, hogy az utóbbi tényállások megvalósulásakor nemcsak a tulajdonhoz való jog sérül, hanem az ember cselekvési szabadsága is. Emellett a dolog erőszakos elvétele során előtérbe kerül a sértett testi épségének, életének a közvetlen veszélyeztetése is. Nem kizárt ugyanis, hogy egy fegyveresen elkövetett rablás esetén - amikor az elkövető egy olyan helyzetben találja magát, ahol a rajta nehezedő nyomás és a kilátásba helyezett felelősségre vonás végett nem képes kontrollálni cselekedeteit, nem képes mérlegelni azt, hogy a ravasz meghúzásával, egy emberi élet kioltásával milyen súlyos büntetőjogi szankciók várnak rá - a dolog megszerzéséhez akaratlanul is társul az emberölés bűntette. Jogosan felmerülhet azonban a kérdés, hogy egy áruházi lopás esetében mindezek nem történhetnek-e meg? Nos, a válasz az, hogy ennek a valószínűsége egyenlő a nullával, mivel lopás elkövetésénél kizárt a fegyver használata, ha ez mégis megtörténne, akkor rablásról beszélünk. Továbbá a vagyon elleni bűncselekmények középpontjában maga a vagyon jogellenes eltulajdonítása, megszerzése áll, míg az erőszakos

---

⁶ GÖNCZÖL Katalin - KORINEK László - LÉVAI Miklós (a szerkesztők): Kriminológiai ismeretek bűnözés bűnözéskontroll, Budapest, 1998, Corvina, 158. o.

vagyon elleni bűncselekményeknél mindig fennáll annak a veszélye, hogy egy emberi élet is súlyosan sérül akár fizikailag, akár mentálisan. Az elkövetési magatartásban mindig szerepel a legfontosabb elem: a kényszerítés (erőszak alkalmazása, fenyegetés). Ennek érdekében a jogalkotó abszolút előtérbe helyezve a társadalom, az állampolgárok védelmét, súlyosabban kívánja büntetni a rablás, a kifosztás, a zsarolás és az önbíráskodás bűncselekményét.

A tulajdonos egyik legkézenfekvőbb cselekedete tulajdonának védelme érdekében - amit bár a törvény szigorúan szabályoz, mégis megenged - az a jogos védelem. A Btk. 22. § (1) bekezdése egy büntethetőséget kizáró okot tartalmaz, mely szerint az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges, nem büntetendő. Továbbá a polgári jog is létrehozott egy olyan jogintézményt, amely a tulajdonos érdekét védi, mely szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:36. § (4) bekezdése értelmében a tulajdonos önhatalommal is kizárhat vagy elháríthat minden olyan jogellenes beavatkozást vagy behatást, amely tulajdonjogának gyakorlását akadályozza, korlátozza vagy lehetetlenné teszi. Ha a jogos védelem, valamint az önhatalom által garantált eszközökkel nem tud élni a sértett, mert az elkövetési magatartás öntudatlan állapotba helyezi, azaz nem tud védekezni a támadással szemben, rendelkezésére áll a bírói út igénybe vétele.

Mielőtt belekezdenék az átfogóbb, részletes vizsgálatba, célszerűnek tartom megemlíteni azokat az ismérveket, amelyekkel az erőszakos bűncselekmények jellemezhetőek:

- „szándékos és célzatos cselekmények,
- az elkövető erőszakos magatartása a sértett személye ellen,
- az alkalmazott erőszak a sértett számára kényszerhelyzetet teremt, akaratát, ellenállását megtöri,
- az elkövető által kifejtett erőszak kétmozzanatú tettesi magatartás esetén eszközcselekmény, vagy az erőszak önmagában a bűncselekmény törvényi tényállását kimerítő immanens rész.”⁷

---

7 NAGY László Tibor: Az erőszakos bűnözés trendjei az ERÜBS-adatok alapján. In: http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT45_2008/002_kt45_eroszakos%20buncselekmények%20trendje.pdf 15. o. Utolsó letöltés ideje: 2013.12.02.

Vizsgálni fogom a bűncselekmény:

1. védett jogi tárgyát,
2. passzív alanyát (itt sértett),⁸
3. elkövetési tárgyát,
4. elkövetési magatartását,
5. alanyát (tettes),
6. eredményét,⁹
7. stádiumok (befejezettség és a kísérlet),
8. szándékát,
9. minősített eseteit,
10. rendbeliségét és halmazatát.¹⁰

Az egyes bűncselekmények elemzését követően ki fogok térni az elhatárolási problémákra, mely során a bírósági határozatok lesznek mérvadóak. Úgy gondolom, hogy a szubjektív tényállási elemekkel nem célszerű foglalkoznom, hiszen mint látni fogjuk, e négy deliktumot csak szándékosan lehet elkövetni, így tehát a luxuria és a negligentia kizárt. Továbbá a célzatra sem fogok külön kitérni, hiszen mindegyik bűncselekmény bűnösségi formája csak az egyenes szándék lehet.

Az erőszakos vagyon elleni bűncselekmények közös jellemzője, hogy nincs szabálysértési és nincs vétségi alakzatuk. A cselekmények büntettnek vagy azok minősített eseteinek minősülnek tekintet nélkül a kár nagyságára.¹¹

1. **Védett jogi tárgy:** a jogalkotó által védeni kívánt személyhez és vagyonhoz fűződő jogok, melyek a belső jogforrási hierarchiánk csúcsán elhelyezkedő Alaptörvényünkből származtathatóak. Érték vagy érdek, amelyek védelmére a jogalkotó létrehozta az adott tényállást. A különös részben megfogalmazott cselekmény sérti, illetve veszélyezteti e fogalom alá tartozó jogi

---

⁸ A passzív alany és a sértett rendszerint egybeesik, ugyanaz a személy, ám nem mindig. Emberölésnél a passzív alany és a sértett személye megegyezik, azonban például csalásnál elkülönül.

⁹ A rablás és a kifosztás immateriális bűncselekmények.

¹⁰ BELOVICVS ERVIN - GELLÉR BALÁZS - NAGY FERENC - TÓTH MIHÁLY: Büntetőjog I. Általános Rész, Budapest, 2012, HVG-ORAC, 176-192. o.

¹¹ BODOR TIBOR - DIÓS ERZSÉBET - VASKUTI ANDRÁS: Büntetőjog II. Különös rész, Budapest, 2011, Novissima Kiadó, 357. o.

tárgya(ka)t.¹² Ha egy bűncselekménynek nem lenne jogi tárgya - amire irányul a jogsértés - nem lehetne szankcionálni az elkövetett, jogellenes magatartást. A jogalkotónak mindenképpen meg kell fogalmaznia a törvényi tényállásban egy olyan értéket, érdeket, amelyet védeni szándékozik (emberölés - emberi élet szentsége).

Jellemző, hogy az erőszakos vagyon elleni bűncselekményeknek nemcsak egy, hanem több védett jogi tárgya is van (önbírászkodás - a jogalkotó védi a sértett vagyonát és óvja a társadalmat, a társadalom rendjét). Lehet egyéni (individuális), amikor a védett érdek csak egyes személyekhez kapcsolódik, de lehet kollektív is, amikor a védett érdek személyek sokaságához tartozik, tág körben több személyt érint.¹³ Egymástól meg kell különböztetni a közvetlen (élet elleni), a közvetett (személyhez fűződő jogok elleni), valamint az absztrakt (Magyarország társadalmi és gazdasági rendje elleni) jogi tárgyak.¹⁴

2. Passzív alany: passzív alany alapesetben bárki lehet, bár nem minden bűncselekménynek van passzív alanya. Az a személy, aki a törvényi tényállásban foglaltakból következően valamilyen külső behatás ér. Ilyen külső behatás lehet egy fegyverrel való támadás, aminek a kimenetele akár halállal is végződhet, de lehet kényszer okozta tevés, nem tevés, tűrés, azaz irányulhat a passzív alany testére, valamint magatartására. Bizonyos minősített esetekben a passzív alanyok köre meg van határozva (fogyatékoságánál fogva korlátozott személy). A passzív alanyt meg kell különböztetnünk a sértettől. A sértett az a személy, akit a bűncselekmény elkövetése során közvetlen vagy közvetett támadás, sérelem ér - személyiségi jogaiban (kényszerítés), tulajdonjogi jogviszonyaiban (jogtalan eltulajdonítás). A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 51. § (1) bekezdése szerinti fogalma így hangzik: sértett az, akinek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.

3. Elkövetési tárgy: az a passzív alany vagy dolog, amelyre a törvényi tényállásban megjelölt behatás irányul. Elkövetési tárgy mind a négy erőszakos vagyon elleni bűncselekménynek van. Egy deliktumnak az elkövetési tárgy csak akkor lehet passzív alany, ha az elkövető által

¹² Kis Norbert - HOLLÁN Miklós: Büntetőjog I. Az anyagi büntetőjog általános része, Budapest - Pécs, 2011, Dialóg Campus Kiadó, 77. o.

¹³ Kis Norbert - HOLLÁN Miklós: Büntetőjog I. Az anyagi büntetőjog általános része, Budapest - Pécs, 2011, Dialóg Campus Kiadó, 78. o.

¹⁴ GELLÉR Balázs által, a 2013. 11. 20-i büntetőjog I. előadáson elhangzottak.

kifejtett jogellenes magatartás célpontja egy személy - aki lehet bárki mint például emberölésnél, de lehet olyan is, aki csak meghatározott személyes tulajdonságokkal rendelkezik, lásd hivatalos személy.¹⁵

4. Elkövetési magatartás: két részre osztható. Tevékenység, más szóval aktív magatartás, amikor az elkövető a tetteivel bekövetkező eredményt - melynek jelentőségével tisztában van - kívánja (csak az ingó dolog elvétele), számol annak kimeneteli lehetőségeivel, majd meg is valósítja azt (pl. kifosztás). Mulasztás, más szóval passzív magatartás, amikor az elkövető éppen egy nem tevésével valósítja meg a bűncselekményt (segítségnyújtás elmulasztása). Passzív magatartás a továbbiakban nem fog szóba kerülni, ugyanis mulasztással e négy deliktumot nem lehet megvalósítani, az elkövető nem lépne be a törvényi tényállás keretei közé. Csak és kizárólag aktív tevékenységgel, tevésével lehet azokat elkövetni.

5. Elkövető: szintén lehet bármely természetes személy. Ez változhat a minősített eseteknél, illetve olyan nem közönséges bűncselekményeknél, ahol csak a törvényi tényállásban meghatározott személy lehet elkövető (hivatalos személy zsarolása hivatali tisztségével összefüggésben). Bizonyos kor be nem töltése esetén pedig vannak kizáró okok, így például egy 14. életévét be nem töltött kiskorú nem büntethető, ha zsarolást vagy önbíráskodást valósít meg, azonban büntethető, ha rablást [Btk. 365. (1)-(4) bekezdés] vagy kifosztást [Btk. 366. § (2)-(3) bekezdés] követ el és az elkövetéskor rendelkezett belátási képességgel, valamint a 12. életévét betöltötte. Kizáró ok a kóros elmeállapot is, azonban ez nem jelenti azt, hogy az elkövető ne tudná bűncselekményét véghezvinni. A bűncselekmény elkövetőjének társtettese, felbujtója és bűnsegéde bárki lehet.

6. Eredmény: az elkövetéssel megvalósuló olyan külvilági változás, közvetlen veszély (függetlenül annak mértékétől), amely összefüggésben van azzal. Szándékos gyújtogatás eredményeként leégő ház és a házban lakó füstmérgezésben meghalt személyek halála összefüggésben van a bűncselekmény elkövetésével. Az eredmény nemcsak a tulajdonjogi jogviszonyok változásában következhet be, hanem a sértett személyek közvetlen fizikai, illetve

---

¹⁵ BELOVICS Ervin - GELLÉR Balázs - NAGY Ferenc - TÓTH Mihály: Büntetőjog I. Általános Rész, Budapest, 2012, HVG-ORAC

mentális állapotára is befolyással lehet. Ezek alapján az eredmény lehet sértő (testi sértés) vagy veszélyeztető (testi épség veszélybe kerülése). A veszélyeztető eredmény tovább bontható közvetlenre (közúti veszélyeztetés), közvetettre (közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény) és absztraktra (ittas vezetés). Az előbbi kettő materiális bűncselekmények, az utóbbi immateriális.¹⁶ A materiális bűncselekmények eredménye a törvényi tényállásból kiolvasható, míg az immateriális bűncselekményeknek nincsen eredménye.

7. Stádiumok: befejezett a bűncselekmény, ha az elkövető a törvényi tényállás összes elemét, ismervét megvalósította. Tevékenységének ki kell merítenie a Btk. Különös Részében foglalt bűncselekmény teljes egészét, tehát a történeti tényállásnak egyeznie kell a bűncselekmény törvényi tényállásával. Ezzel szemben kísérletről akkor beszélünk, ha az elkövető a törvényi tényállás keretei közé lép jogtalan magatartásával, ám annak összes ismervét nem meríti ki. A két stádium közötti legfőbb különbség a bűncselekmény kimenetele és a büntetés kiszabása. A Btk. 10. § (3)-(4) bekezdése rögzíti azokat a módokat, amikor az elkövető büntetését korlátlanul enyhíteni, de akár mellőzni is lehet, valamint a (4) bekezdés büntethetőséget megszüntető okokat említ. Az előkészület csak abban az esetben büntetendő, ha azt a jogalkotó kifejezetten büntetni rendeli - 365. § (5).

8. Szándék: a Btk. 7. §-a szerint szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik. Annak függvényében változik a bűncselekmény típusa, amire az elkövető szándéka irányul. Ha a leütött - és ez által eszméletét veszítő - személytől a védekezésre képtelen állapot pillanatában az elkövető elveszi a dolgát kifosztásról, ha egy óra múlva a még mindig kábult sértettől más valaki veszi el azt, szintén kifosztásról beszélünk annak ellenére, hogy nem ő okozta a védekezésre képtelen állapotot. Teljes mértékben egyet értek a jogalkotóval, hogy e tényállást nem lopásnak minősítette. Aki a sértett védekezésre képtelen állapotát kihasználva annak dolgát elveszi, miközben a segítségnyújtási kötelezettségét szándékosan elmulasztja, igenis feleljen a súlyosabb kifosztás bűncselekményéért.

---

¹⁶ GELLÉR Balázs által, a 2013. 11. 20-i büntetőjog I. előadáson elhangzottak.

9. Minősített esetek: az alapesettől eltérő elkövetési módok, amiket a jogalkotó szigorúbban büntet. Szigorúbb szankcionálása azért indokolt, mivel magához az alap tényálláshoz társul például egy olyan eszköz (fegyver) használata, amivel sokkal mélyrehatóbb, intenzívebb, negatív jellegű behatást képes kiváltani az elkövető, mint általában. Ehhez hozzá tartozik még az is, hogy ezeket az eseteket (fegyver használatát [kivéve: jogos védelem], hivatalos személy elleni erőszak) amúgy is tiltja és bünteti a törvény.

10. Rendbeliség és halmazat: arra ad választ, hogy az elkövetett bűncselekmény hány rendbeli. Ez a sértettek számától függ. Ha az erőszakos vagyoni elleni bűncselekmény mellett további büntetendő magatartás keletkezik (gondatlan emberölés), halmazatban kell megállapítani a bűncselekményt. Nem teljesen releváns, de mégis itt foglalkoznék a következővel. Ha az elkövető a magatartásával két- vagy több bűncselekményt valósít meg, azonban az egyik cselekménye kísérleti szakban marad, akkor mint büntethetőséget megszüntető ok (Btk. 10. § (4) a)- b) pontja) azért nem fog felelni, viszont a maradvány/maradék bűncselekményekért igen. Példának okáért: az elkövető végső elkészeredésében jogos tartozását úgy kívánja behajtani a sértetten, hogy annak irodájában egy pisztolyt szegez homlokához, és így követeli tőle a pénzét. Nyomatékosan felszólítja, hogy haladéktalanul fizesse ki a munkájából eredő nyereségével együtt, melyet a sértett több hónapon keresztül nem adott ki számára. Miután a sértett ígéretet tett arra, hogy nyomban elvégzi a tranzakciót, azaz az elkövető számlájára megkezdi a több milliós tétel átutalását, az elkövető saját indíttatásából - miután higgadtabb fejjel konstatálja, hogy milyen helyzetbe sodorta magát - és külső körülményektől mentesen eláll ölési szándékától. Az eredmény bekövetkeztét - az emberölést - tehát önként elhárítja, és mint büntethetőséget megszüntető ok (Btk. 25. § e) pontja) nem fog felelni tettéért. Azonban löfegyverrel való visszaélés miatt, továbbá az önbíráskodás minősített esetéért - mint maradvány bűncselekményekért - már igen. Az önbíráskodás bűncselekménye azért vált befejezetté, mert a sértett az elkövető erőszakos kényszerítésének hatására ahhoz folyamodott, hogy kérésének eleget tegyen.

3. Kriminálstatisztikai adatok

A statisztikai adatokkal és a lenti táblázattal azt akarom szemléltetni, hogy 2008-tól 2012-ig az elkövetések száma jó esetben stagnált, viszont általánosságban azt mondható el, hogy nőtt. Az adatok még a régebbi Büntető Törvénykönyv szerinti bűncselekménycsoportok alapján készültek, bár a lényegen ez nem változtat. A jogalkotó szándéka, mégpedig az, hogy egy új bűncselekményi kategória megalkotásával további elkövetési magatartásokat, minősített eseteket társítson a bűncselekményekhez (pl. kifosztás esetén a lerészegítés mellett a bódult állapot előidézése), emellett néhol súlyosabb büntetéseket helyezzen kilátásba, megalapozott volt. Ez egyszerűen azzal magyarázható, hogy alkalmazkodott a társadalomban fokozottan jelen lévő, nem csökkenő jogellenes magatartásokhoz.

A regisztrált bűncselekmények között a vagyon elleni bűncselekmények szerepeltek az élen, e bűncselekménytípusokból követték el a legtöbbet az összбүнözésen belül. A Legfőbb Ügyészség kimutatásai szerint minden második bűncselekmény vagyon elleni volt. A számuk 2011-hez képest 1,4 %-os növekedést mutat. A két évben okozott kár összesen 236,4 milliárd forint volt. A fiatalok bűnelkövetők körében szintén igen népszerűek a vagyon elleni bűncselekmények, magas a száma a garázda jellegű és az erőszakos deliktumoknak is.

Bűncselekmények	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Rablás	31	31	33	31	30
Kifosztás	28	44	85	86	20
Zsarolás	46	37	10	14	19
Önbíráskodás	5	3	43	84	48
	68	74	86	72	10
	6	5	5	9	21
	74	69	80	69	64
	2	8	7	9	1

1. ábra. A bűncselekmények száma bűncselekménycsoportok és egyes kiemelt bűncselekmények szerint.¹⁷

¹⁷ Tájékoztató a 2012. évi bűnözésről. In: <http://www.mklu.hu/cgi-bin/index.pl?lang=hu/> Közérdekű adatok/Statistikai adatok/Közérdekű információk Utolsó letöltés ideje: 2013.12.02.

4. Erőszakos vagyron elleni bűncselekmények

4. 1. Rablás

Btk. 365. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből

a) valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy

b) öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezi,

bűntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást

a) fegyveresen,

b) felfegyverkezve,

c) csoportosan,

d) bűnszövetségben,

e) jelentős értékre,

f) hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során,

g) a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére

követik el.

(4) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást

a) különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre,

b) jelentős értékre a (3) bekezdés a)-d) pontjában meghatározott módon,

c) hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során a (3) bekezdés a)-d) pontjában meghatározott módon

követik el.

(5) Aki rablásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

„Hosszú távon nem éri meg bankrablónak lenni. Én is megpróbáltam abbahagyni. Minden rablás után azt mondtam: ez az utolsó, többet nem csinálom, de ebben a világban nincs utolsó...

Talán csak akkor, ha a csuklón kattant a bilincs, és következik a számadás órája.”¹⁸

A § első bekezdése rablásnak minősíti azt az esetet, amikor valaki idegen dolgot tulajdonít el jogtalanul, melynek során az elkövető az a) pontban szereplő erőszakot, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy a b) pontban meghatározott állapotokba helyezi a sértettet. Idegen dolog az, ami nincs az elkövető tulajdonában, viszont annak van tulajdonosa, vagy legalábbis jóhiszeműen birtokolja azt. A dolog csak ingó lehet. Nincs kógens taxáció arra nézve, hogy mik tartozhatnak e fogalom tárgykörébe, ezért minden annak számít, amit az elkövető el tud venni a sértettől. Egy ingatlan elvétele nyilvánvalóan képtelenség lenne, viszont egy gépjármű jogtalan eltulajdonítása abszolút életszerű. Ezek szerint 10 forint jogtalan eltulajdonítása is rablásnak minősül - ha az (1) a) vagy b) pontja végbe megy - ami azt jelenti, hogy nincs minimum értékhatár.¹⁹ A Ptk. is meghatározza a dolog fogalmát. Az 5:14. § (1)-(3) bekezdése szerint a birtokba vehető testi tárgy tulajdonjog tárgya lehet.

A § második bekezdése rablásnak minősíti azt az esetet is, amikor tetten érik a tolvajt, viszont ahelyett, hogy a saját helyzetét valamelyest javítaná, mentené (dolog visszaadása), erőszakot, illetve fenyegetést alkalmaz a már elvett dolog megtartásáért. Külön kiemelendő - és ezzel arra lehet következtetni, hogy a rablás súlyosabb bűncselekmény, mint a másik három - hogy

---

¹⁸ Idézetek a rablásról. In: <http://www.citatum.hu/kereso.php?kereses=rabl%E1s&x=0&y=0> Ambrus Attila. Utolsó letöltés ideje: 2014. 04. 24.

¹⁹ Kis Norbert - HOLLÁN Miklós: Büntetőjog II. Az anyagi büntetőjog különös része, Budapest - Pécs, 2011, Dialóg Campus Kiadó, 142. o.

már a rablásra irányuló előkészületet is vétségnek minősíti a jogalkotó. A kísérlettel ellentétben az előkészületet csak abban az esetben lehet büntetni, ha azt a jogalkotó kifejezetten elrendeli.

1. A rablás egyrészt irányul a tulajdon tárgyát képező dolog megszerzésére, amellyel sérti a tulajdoni jogviszonyokat, másrészt az elkövető ezt úgy teszi, hogy korlátozza a sértett önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát. Eltérő bűncselekmény megállapítására kerül sor, ha az elkövető az alkalmazott kényszerítést (élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést) túllépi, mely által a sértett abba belehal. Ilyen esetben a nyereségvágyból elkövetett emberölés büntette következik be.

2. Többnyire a rablást jelentős vagy azt meghaladó értéken szokták elkövetni, ezért a dolog birtokosa és a személyiségi jogaiban sértett személye általában nem esik egybe (a sértett és a passzív alany személye elkülönül).²⁰ Ezt mutatják a „más” és a „valaki” határozószavak. Egy ékszerüzlet kirablása során az idegen dolog - ékszer - tulajdonosa nagy valószínűséggel nem tartózkodik az üzlethelységben, viszont egy eladó igen, akinek személyiségi jogai sérülnek az elkövető általi fenyegetés, kényszer vagy erőszak által. Így tehát a „valaki” szó alkalmazásával a passzív alany nem szükségszerűen esik egybe azzal a személlyel, aki a dolog birtokosa - ő lesz tehát a sértett.

3. Egyértelműen kiderül, hogy az elkövetés tárgya az ingó, idegen dolog, amely értékkel rendelkezik, de leszögezendő az is, hogy a már említettek szerint nincs minimum értékhatár. Ha például arany ékszer helyett egy jóval kisebb értékű dolgot tulajdonít el az elkövető, a rablás törvényi tényállása ugyanúgy megvalósul. Azonban csak a rablás kísérlete valósul meg, amikor az elkövető az erőszakot a sértett pénzének megszerzése végett alkalmazza, de csupán értékkel nem bíró tárgyat visznek el tőle.²¹ Fogalmazhatunk úgy is, hogy a lopás erőszakos változata a rablás.²²

4. Az elkövetési magatartást egyszer a dolog elvételére kell érteni, másodszor pedig a dolog elvételének módjára, azaz a kényszerítésre. Nem a zsarolás, hanem a rablás megállapításának

---

20 SISÁK Noémi: A rablás és a zsarolás elhatárolása. *Ügyészek lapja*. 2012/19. évf. 4. sz. 26. o.

21 BH 1993. 274.

22 BODOR Tibor - DIÓS Erzsébet - VASKUTI András: *Büntetőjog II. Különös rész*, Budapest, 2011, Novissima Kiadó, 358. o.

van helye, ha a sértett a közvetlen fenyegetés hatására - a védekezést reménytelennek látva - a birtokában levő dolgot ellenállás nélkül adja át a támadónak.²³

A kényszerítésnek négyféle módja van: erőszak alkalmazása; élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés; öntudatlan állapotba helyezés; védekezésre képtelen állapotba helyezés. Az sem lényeges szempont, hogy a dolgot az elkövető veszi el annak birtokosától, vagy pedig azt önként adja át neki.

– *erőszak alkalmazása*: célja a sértett személy olyan állapotba való hozása, amellyel szemben védekezésre képtelen. Fizikai erő behatása oly mértékben, amikor a sértettnek már esélye sincs mérlegelnie azt a kérdést, miszerint ellenálljon, vagy azonnal teljesítse a kérést. Alkalmasnak kell lennie a sértett megtörésére, esetleges védekezésének megakadályozására, lenyűgözésére. A lenyűgözésnek is eredményesnek kell lenni, hatással kell lennie a sértettre, ugyanis az nem elegendő, ha az elkövető nem tett mást ennek érdekében, mint a testi sértés okozására alkalmatlan anyagból készült fejtámlával az őt tetten érő személy felé sújt.²⁴ Így tehát az adott helyzetben fennálló összes körülményt egyedileg fel kell mérnie az elkövetőnek: a saját és a sértett erőviszonyát, érzelmi és szellemi tulajdonságait, a helyszín közvetlen környezetét.²⁵ Ezt a következő határozat is bizonyítja: az erőszak, illetve a fenyegetés viszonylag kisebb foka is elegendő lehet a rablás megállapításához, ha az adott körülmények között a sértettre lenyűgöző hatást gyakorolt.²⁶ Ha a sértett megakadályozza a rablás kísérletét, mert az objektív lenyűgözés az elkövető szubjektív módszere által nem vált be, a rablás ugyanúgy felróható lesz neki (Btk. 10. § (2) A kísérletre a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni). Rablás valósul meg, ha a sértett elé hirtelen kiugró elkövető annak tárcáját követeli, miután párszor erőteljesen megpofozta. De rablás az is, ha az elkövető a fülbevalót a sértett füléből kitépve tulajdonítja el.²⁷

Annak a lehetősége is fennállhat, hogy az erőszakot alkalmazó nem közvetlenül a dolog birtokosát fenyegeti, hanem annak valamelyik hozzátartozóját - feltéve, ha a helyszínen tartózkodik - ez által kívánva elérni a dolog birtokának átadását. Nem lehet figyelembe venni azt a tényt, hogy

---

23 BH 1993. 284. I. Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2. Bf. 204/1991. sz.

24 BH 1983. 480.

25 SISÁK Noémi: A rablás és a zsarolás elhatárolása. Ügyészek lapja. 2012/19. évf. 4. sz. 27. o.

26 EBH 2007. 1591.

27 EBH 2013. 19. I.

az alkalmazott fizikai erő mennyire volt kiterjedt. Védekezésre képtelen, illetve időskorú, túl fiatal sértettekkel szemben nyilvánvalóan kevesebb erőfeszítés is elegendő, mint egy megtermett, életerős fiatal felnőtt esetében. A szándék és a cél ugyanaz mindkét esetben. A rablás büntettének megállapíthatóságához megkívánt erőszak nem abszolút, hanem relatív természetű, mert mindig a terhelt és a sértett viszonylatában kell vizsgálni és eldönteni, hogy a konkrét esetben alkalmazott erőszak kizárhatta-e a sértett ellenállását vagy sem.²⁸

– *élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés:* a fenyegetésnek itt is azokat a reakciókat kell kiváltani a sértettből, mint az erőszak alkalmazásakor. A fenyegetés - például egy családnál - irányulhat a dolog birtokosára, valamint irányulhat a család többi tagjára is. Ehhez elengedhetetlen az, hogy a személyek között valamiféle érzelmi kapcsolat, érzelmi kötődés legyen, hiszen ez alapozza meg az elérni kívánt ráhatást, továbbá hogy egy időben és térben legyenek jelen a deliktum elkövetésekor. Ilyen eset például az, amikor az elkövető súlyos testi sértést okoz valakinek egy vonaton, majd ezt követően leül egy fiatal férfi mellé, aki a támadásnak végig szemtanúja volt. Felszólítja, hogy adja át neki a nála található összes készpénzét az „az fog rád várni, ami az előzőre, ha nem engedelmessz” mondat kíséretében.

Nem szükséges a sértettek szóbeli fenyegetése annak céljából, hogy ellenállás esetén milyen szankciókkal szembesülhetnek. Elrettentő erejűnek kell lennie, aminek az a közvetlen következménye, hogy a birtokos azonnali hátrányok bekövetkezésével számoljon. Mérlegelni kell az adott helyzetben lévő külső körülményeket is. A fenyegetés sokkal célravezetőbb, ha azt például éjszaka fejtik ki, kevésbé lakott területen, fiatalok ellen.

– *öntudatlan állapotba helyezés:* a sértettnek olyan pszichikai ok miatti állapotban kell lennie, ami által ne tudja megvédeni a vagyona ellen intézett támadást. Ha az elkövető ezt az állapotot kihasználva valósítja meg a bűncselekményt (ha egy alkohollal bódult állapotba hozott személy dolgait tulajdonítja el), akkor kifosztásról, nem pedig rablásról beszélünk, ugyanis míg egy alvó, önkívületi (eszméletvesztés alacsony vérnyomástól) állapotot nem az elkövető idéz elő, addig egy lerészegítést csak aktív magatartással vihet végbe szándékosan. Így, ha a buszon elalvó sértett

---

28 EBH 2013. 19. II.

pénztárcáját tulajdonítja el valaki úgy, hogy az csak a hazaérkezését követően észleli értékeinek hiányát, a rablás bűncselekményének tényállása valósul meg.

– *védekezésre képtelen állapotba helyezés:* a sértett az elkövető által előidézett cselekménye nyomán olyan helyzetbe kerül, hogy nem képes ellenállás kifejtésére. Ha a dolog megkötözött birtokosától a megkötöző szerzi meg azt, akkor rablásról, ha valaki más veszi el - kihasználva a birtokos kiszolgáltatott, ideiglenes vagy véglegesen ellenállásra képtelen állapotát - kifosztásról beszélünk. Rablás - nem pedig csalás - valósul meg, ha a terheltek rendőr egyenruhába öltözve, magukat valótlannul rendőrnek kiadva, hivatalos eljárást színelve azért támadják meg a sértettet, hogy annak nagy értékű éremgyűjteményét megszerezzék, s e vagyontárgyak eltulajdonításának akadálymentes végrehajtása érdekében a sértettet megbilincselik, s ezáltal védekezésre képtelen állapotba helyezik.²⁹

5. A § (1) bekezdése értelmében a bűncselekmény alanya, tehát az elkövető bárki lehet, míg a (2) bekezdésből kiderül, hogy a tettes csak a tetten ért tolvaj. A rablásnak a Btk. 365. §-a (2) bekezdésében írt fordulata valósul meg, ha az idegen dolog már a tetten ért tolvajnál (annak birtokában) van, s az általa alkalmazott erőszak vagy kvalifikált fenyegetés a sértetti - a dolog visszaszerzésére, az elvitel megakadályozására irányuló - magatartás leküzdését szolgálja.³⁰ Egyrészt tetten ért a tolvaj, ha a helyszínen a cselekményének véghezvitele során, vagy azt követően leleplezik, másodsorban, ha az elkövetőt folyamatos üldözés során elkapják (az üldözés nem húzódhat el hosszabb ideig, maximum néhány óráig), továbbá ha az elkövetőt a bűncselekmény megvalósítása után, a helyszínről való távozása során leleplezik le. Tettenérés esetén a rablás tettese nemcsak az idegen dolog jogtalan eltulajdonítója, hanem ebben bűnszereplőként közreműködő is lehet, ha ő alkalmaz erőszakot, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést a dolog megtartása érdekében.³¹

6. A rablás nem eredmény-bűncselekmény. Ez azt jelenti, hogy a „törvényi tényállásában nem találunk egy olyan külvilági változást, ami az elkövetési magatartással összefüggésben jön

---

29 BH 2014. 70.

30 BH 2009. 265.

31 BH 2012. 30.

létre.”³² Így a rablás már befejezett, ha az elkövető a dolgot megszerzi. Csak a kísérlet esete áll fenn, ha a tényállásban szereplő erőszak, illetve a közvetlen fenyegetés megtörtént, azonban nem következett be a dolog elvétele. Nem szabad megfeledkezni arról a tényről, hogy a rablás előkészülete vétségnek minősül. A rablás büntettének kísérlete valósul meg, ha a vádlott a sértettől pénzének megszerzése végett a bankkártyáját úgy veszi el, hogy a bankkártya kódszámának a megismerése érdekében alkalmazná az erőszakot, de azt a sértett nem közli, avagy hamis kódszámot jelöl meg.³³ Ennek az az oka, hogy a bankkártya - amely önmagában, a rendelkezési jogot megtestesítő kódszám ismerete nélkül pénzfelvételre nem használható fel - nem tekinthető értékkel bíró dolognak, ezért nem lehet rablás elkövetési tárgya.³⁴ Ezzel szemben, ha a sértett megadta volna azt a kódszámot, mellyel a pénzfelvétel sikeresen elvégezhető, a rablás befejezett.

7. Rablásról az elkövetési szándék tekintetében csak akkor beszélhetünk, ha azt egyenes szándékkal követték el. A cselekmény eszköze a kvalifikált fenyegetés, amivel a dolgot az elkövető megszerzi, elveszi a birtokostól, a cselekmény célja pedig a jogtalan eltulajdonítás. Ha az elkövető a sértett bántalmazása közben vagy után tulajdonította el a dolgot - tehát a bűncselekmény célja egy nézeteltérésből kialakuló verekedés volt - akkor kifosztásról beszélünk. Ha az elkövetőnek a pénz megszerzésére irányuló szándéka a sértett bántalmazásakor már fennállott, és nem azt követően keletkezett: rablás nem pedig kifosztás valósul meg.³⁵

8. A rablásnak vannak minősített esetei, amiket a (3) bekezdés a)- g) pontjai taxatívén felsorolnak. Ezeket az eseteket a törvény súlyosabban rendeli büntetni, hiszen az alapesetben elkövetett rablás mértékéhez hasonlítva jóval súlyosabb következményeket is képesek lehetnek kiváltani. Továbbá mivel e bűncselekmény egyenes szándékkal követhető el, ami egy erőteljes célzatot követel meg, ezért példának okáért a fegyveresen elkövetett rablás indíttatásából arra szabad következtetni, hogy a rabló céljának megvalósítása érdekében a végletekig is képes elmenni. A minősített eseteket a Btk. 459. § (1) bekezdése szabályozza:

- 5. *fegyveresen* követi el a bűncselekményt, aki

a) *lőfegyvert,*

32 BELOVICS ERVIN - GELLÉR BALÁZS - NAGY FERENC - TÓTH MIHÁLY: Büntetőjog I. Általános Rész, Budapest, 2012, HVG-ORAC 183. o.

33 BH 2002. 474. II. Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2. Bf. 270/2001. sz.

34 BH 2002. 474. I. Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2. Bf. 270/2001. sz.

35 BH 1991. 270.

b) robbanóanyagot,

c) robbantószeret,

d) robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készüléket

tart magánál, vagy a bűncselekményt az a)-d) pontban meghatározottak utánzatával fenyegetve követi el;

– 6. *felfegyverkezve* követi el a bűncselekményt, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál. A Kúria Büntető Kollégiumának 26. számú véleménye alapján, ha az elkövető a sértettet az attól elvett vagy annak kezéből kiejtett - az élet kioltására alkalmas - eszközzel nyomban bántalmazza: a cselekmény *felfegyverkezve* elkövetettként minősül.

– 3. *csoportosan* követik el a bűncselekményt, ha az elkövetésben legalább három személy vesz részt. A rablás csoportosan elkövetettként minősül, ha három vagy több személy - akár tettesként, akár részesként - a bűncselekmény helyszínén együtt tevékenykedve követi el a bűncselekményt; nem zárja ki a rablásnak csoportosan elkövetettként megállapítását az a körülmény, hogy a három elkövető közül az egyik (a bűnsegéd) nem ment be a postahivatal helyiségébe, hanem a gépkocsijában várt a társaira, és a jelenlétét a sértettek nem is észlelték.³⁶

A 2/2000. BJE kimondja, hogy csoportosan elkövetettnek minősül a bűncselekmény, ha három vagy több személy a bűncselekmény helyszínén vagy annak közelében tettesként (társtettesként), illetve - a tettes (társtettes) mellett - részesként: bűnsegédként vagy önállóan nem értékelhető bűnsegédi magatartást is kifejtő felbujtóként vesz részt a bűncselekmény elkövetésében. A csoportos elkövetés megállapítása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a sértett vagy a sértettek az elkövetők bármelyikének jelenlétét vagy a bűncselekmény elkövetésében való részvételét észlelik-e. Arról se feledkezzünk meg, hogy a három vagy több személy elkövetése - csoportos rablás - akkor is megállja helyét, ha az elkövetők közül legalább az egyik gyermekkorú.

---

³⁶ BH 1999. 148. I. Nógrád Megyei Bíróság Bf. 204/1998. sz.

- 2. *bűnszövetség* akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet;

- *jelentős érték* a 459. § (6) bekezdésének c) pontja alapján az ötmillió-egy és ötvenmillió forint közötti érték

- az f) pontban felsorolt személyekről a Btk. 459. §-a (1) bekezdésének 11., 12., és 13. pontja rendelkezik.

9. Bűnhalmazatban kell megállapítani a rablás büntettét, ha az elkövető a sértett személyek ellen alkalmazott erőszak eredményeként például súlyos testi sértést okozott. Ha a sértettet a támadás során szándékosan megölik, nem rablás, hanem nyereségvágyból elkövetett emberölés valósul meg.³⁷ Halált okozó testi sértés és rablás bűnhalmazatban megvalósítása helyett a nyereségvágyból elkövetett emberölést valósítja meg a vádlott, aki a 86 éves sértett asszony fejét hosszasan és durván ütlegeli mindaddig, amíg annak a magatehetetlensége be nem következik, azért, hogy a lakásból értékeket tulajdonítson el,³⁸ azonban, ha az emberölés gondatlanságból következik be, rablás és gondatlan emberölés halmazata áll fenn.

A rendbeliséget az határozza meg, hogy a bűncselekményt hány passzív alany ellen követték el. Nem számít, hogy az elvett dolog kinek a tulajdonában volt. Négy rendbeli rablás valósul meg, ha az elkövető egy családi ház mind a négy lakóját térdre kényszeríti, miközben a dolog tulajdonjoga csak a családfőt illeti. Többrendbeli rablást kell megállapítani, ha az elkövetők ugyanannak a jogi személynek a sérelmére, több postahivatali fiókban úgy követik el a rablási cselekményeket, hogy több természetes személy ellen alkalmaznak erőszakot vagy fenyegetést.³⁹ Egyrendbeli rablás valósul meg viszont abban az esetben, ha az elkövető egy személlyel szemben alkalmazott erőszak kifejtésével a birtokostól több személy tulajdonában levő dolgokat vesz el.⁴⁰ Ez a bírói gyakorlat valószínűleg annak tudható be, hogy a rablónak nem kötelessége tudnia azt, hogy a sértett birtokában levő dolgoknak hány tulajdonosa is van pontosan. Amennyiben a rablás befejezését követően az elkövetők úgy távoznak, hogy a sértettet összekötözött lábbal,

³⁷ BELOVICs ERVIN - MOLNÁR GÁBOR MIKLÓs - SINKU PÁL - BUSCH BÉLA (szerk.): Büntetőjog II. Különös Rész, Budapest, 2013, HVG-ORAC.

³⁸ BH 2001. 459.

³⁹ BH 1999. 148. II. Nógrád Megyei Bíróság Bf.204/1998. sz.

⁴⁰ BH 1992. 563. Föv. Bír. 24. XII. 7743/1991. sz.

mozgásképtelenül hagyják a helyszínen, a rablás és a személyi szabadság megsértésének büntette valóságos anyagi halmazatot képez.⁴¹

10. A Btk. 365. § (1) bekezdése alapján befejezett a rablás, ha az alkalmazott erőszak, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetés, vagy az öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba hozás után az idegen dolgot az elkövető elveszi. A (2) bekezdés szerinti rablás esete akkor befejezett, ha a tetten ért tolvaj erőszakot, illetve fenyegetést fejt ki a már eltulajdonított dolog megtartása céljából. A (2) bekezdésnek nincs kísérleti stádiuma, annak csak az (1) bekezdésének van.

Ezek alapján csak kísérletről beszélhetünk, ha ugyan az elkövető az eltulajdonítani kívánt idegen dolgot nem szerezte meg, de ennek érdekében már erőszakot, illetve fenyegetést alkalmazott, vagy a sértettet öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezte. A rablás kísérletétől való önkéntes elállás megállapításának nincs helye akkor, ha az elkövető nem belső indítékból fakadóan hagy fel a cselekmény véghezvitelével, hanem olyan külső körülmény miatt, amely a cselekmény zavartalan folytatását nem teszi lehetővé.⁴² A rablás kísérletétől való önkéntes elállás szintén nem állapítható meg, ha az elkövető azért hagy fel a rablás elkövetésével, mivel a kedvezőtlen külső körülmények miatt nem tudja kinyitni a hivatali helyiség lezárt ajtaját, és így nem fér hozzá az ott található pénzhez.⁴³

Az előkészület stádiumába tartoznak azok a magatartások, melyek által valaki a rabláshoz szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik.⁴⁴

---

41 EBH. 2012. B. 6.

42 BH 2003. 492.

43 BH 1999. 148. III. Nógrád Megyei Bíróság Bf.204/1998. sz.

44 Btk. 11. § (1)

4. 2. Kifosztás

Btk. 366. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett

a) úgy vesz el mástól, hogy evégből lerészegíti, vagy bódult állapotát idézi elő,

b) az általa más bűncselekmény elkövetése során alkalmazott erőszak, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetés hatása alatt álló személytől vesz el, vagy

c) védekezésre képtelen, illetve a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személytől elvesz,

büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a kifosztást

a) jelentős értékre,

b) csoportosan,

c) bűnszövetségben

követik el.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a kifosztást

a) különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre,

b) jelentős értékre, csoportosan vagy bűnszövetségben

követik el.

A védekezésre képtelen- és a bódult állapotba hozás már önmagában nagy veszélynek teszi ki a sértettet, hiszen önkívületi állapotában magatehetetlen. Ha ezt még tetőzi is egy jogtalan eltulajdonítás, a kifosztás bűncselekményének igen súlyos elbírálás alá kell esnie.

1. A kifosztás egyrészt irányul a tulajdon tárgyát képező dolog megszerzésére, amellyel sérti a tulajdoni jogviszonyokat, másrészt az elkövető ezt úgy teszi, hogy korlátozza a sértett önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságot. Ismét változik a bűncselekmény típusa, ha a védekezésre képtelen állapot előidézése során a sértett belehal abba (objektíve alkalmatlan eszköz

szubjektíve alkalmassá válik: rendkívüli magas cukorkoncentrációjú koktélokkal való lerészegítés, mely során az elkövető tudja, hogy a sértett cukorbeteg).

2. Sértett az, akitől a dolgot elveszik, aki azt birtokolja.

3. Az elkövetési tárgy az értékkel bíró idegen (ingó) dolog. Minimum értékhatár itt sincs.

4. Az elkövetési magatartás egy dolog elvétele, valamint evégből a lerészegítés, bódult állapot előidézése. Korábban elkövetett bűncselekmény hatása alatti sértettől való elvétel, illetve védekezésre képtelen személytől való elvétel.

– *lerészegítés*: célja az, hogy a sértett öntudatlan állapotba kerüljön. Az öntudatlan állapotba való hozása azt szolgálja, hogy a dolog könnyűszerrel elvehető legyen, ne tudjon védekezni az ellen. Ehhez egy erőteljes külső befolyás szükségeltetik, az elkövetőnek ösztönöznie, ittas állapotba kell hoznia a sértettet, ami egy tevőleges, aktív magatartás. Nem tartozik bele a lerészegítés fogalmába az, ha az elkövető együtt iszik a sértettel, majd megvárja, hogy az magától öntudatlan állapotba kerüljön.

– *bódult állapot előidézése*: manapság már rengeteg eszköz áll szolgálatára annak, aki a kifosztást a bódult állapot elérésével kívánja megvalósítani. A lényeg itt is az - mint a lerészegítésnél - hogy az elkövetőnek aktívan részt kell vennie a folyamatban.

– *erőszak, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés hatása*: az elkövető egy korábban elkövetett bűncselekményből eredő lenyűgözést kihasználva, ez által fenyegetés alatt álló sértettől elveszi a dolgát. A sértett nem képes megakadályozni azt, hogy a dolgot elvegyék tőle, mivel cselekvőképtelen, öntudatlan állapotba került, sokkos állapotban van. Ha az elkövető a sértett figyelmetlenségét kihasználva, egyszerűen kivenné a dolgot a zsebéből, lopásról beszélünk. Akkor is lopásról beszélünk, ha az elkövető megvalósítja az elvételt, ám a „hatást” nem ő okozta, hanem valaki más. Nem kifosztást, hanem lopást követ el az, aki nem az

által, hanem más által alkalmazott erőszak vagy fenyegetés hatása alatt álló (de nem védekezésre képtelen) sértett dolgát tulajdonítja el.⁴⁵

– *a dolog elvétele védekezésre képtelen személytől*: a védekezésre képtelen állapotot a Btk. 459. § (1) bekezdésének 29. pontja definiálja: védekezésre képtelennek kell tekinteni azt is, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére. Ha a védekezésre képtelen állapotot az elkövető idézi el (pl. megkötözés), akkor rablásról beszélünk. Egy ágyhoz kötött idős ember dolgának elvétele - aki bár észleli a körülötte történeteket, koránál és fizikai állapotánál fogva mégsem tud ellene mit tenni - kifosztásnak minősül. Egy félreeső utcában található, az alkoholtól ájultan földön fekvő fiatal férfi tárcájának eltulajdonítása pedig szintén kifosztás.

5. A kifosztás alanya (tettes) bárki lehet, aki a törvényben foglaltakat megvalósítja. A társtettes nem alkalmazhat erőszakot vagy fenyegetést. Ahhoz, hogy a tényállás megvalósuljon, elég annyi, hogy közrejátszon a dolog elvételében. A kifosztást társtettesként és nem bűnsegédként követi el, aki a vádlott-társai által elkövetett testi sértésről tudva, az eszméletlen sértett ingóságait, társaival együtt eltulajdonítja.⁴⁶ Ebből következik, hogy a kifosztás elkövetője az is lehet, aki a védekezésre képtelen állapotot nem maga idézte elő.

6. A kifosztás - a lopáshoz hasonlóan - immateriális bűncselekmény. A kifosztást már egy jogtalan, tiltott magatartás is megvalósítja - tehát befejezetté válik - attól függetlenül, hogy annak van-e valamilyen további következménye - idegen dolgot mástól elvesz. A törvényi tényállása nem tartalmaz tehát eredményt.

7. Az elkövető szándéka az, hogy a bódult, védekezésre képtelen, lerészegített sértett dolgát eltulajdonítsa. Egyfelől elmondható, hogy az elsődleges szándék az ingó dolog elvétele, másfelől e cselekményt megelőzi a sértett kihasználására alkalmas állapotba hozása, ami másodlagos, de szándékos és tudatos célzatú - kétmozzanatú cselekmény.

---

⁴⁵ BH 1985. 176.

⁴⁶ BH 1993. 720.

8. A kifosztás minősített esetei, ha az jelentős értékre irányul, csoportosan vagy bűnszövetségben követik el. Még súlyosabban bünteti a jogalkotó a kifosztás azon eseteit, amikor különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre irányul, vagy ha jelentős értékre, csoportosan vagy bűnszövetségben követik el. A Btk. 459. § (6) bekezdésének d) pontja alapján különösen nagy vagy ezt meghaladó érték az ötvenmillió-egy és ötszázmillió forint közötti.

9. A rendbeliséget annak a függvényében kell megállapítani, ahány sértett ellen valósult meg a kifosztás. Bűnhalmazatot kell megállapítani, ha a kifosztás elkövetői az elvételt megelőzően garázdaságot is megvalósítottak.⁴⁷ Szintén bűnhalmazatot kell megállapítani, ha könnyű testi sértésnek minősül az előzetes erőszakos büntett, amelynek hatása alá kerül a dolgától megfosztandó sértett.⁴⁸ Az emberölés büntetével bűnhalmazatban nem a lopás, hanem a kifosztás valósul meg, ha a bűncselekmény elkövetője az ölési cselekményt követően veszi el a megölt sértettől az értékeket, függetlenül attól, hogy a dologelvétele időpontjában a sértett életben volt-e vagy pedig már meghalt.⁴⁹

10. A rabláshoz hasonlóan e bűncselekménynél is az idegen dolog jogtalan eltulajdonítása az elkövető célja. Evégből ezt megelőzően a sértetett lerészegíti, vagy bódult állapotba hozza, a már védekezésre képtelen vagy korlátozottan védekezésre képes személytől vesz el, avagy kihasználva az általa elkövetett más bűncselekmény lenyűgöző hatását cselekszik és az elvétele sikeres, akkor befejezett a bűncselekmény. Kísérlet az, ha a fent említett eszközök alkalmazása végbe ment, azonban valamilyen oknál fogva a törvényi tényállás (1) bekezdése elmarad. Kifosztás büntetének kísérlete helyett befejezett büntett megállapítása a helyénvaló a leütött sértett értéktárgyakat nem tartalmazó ruhadarabjának eltulajdonítása.⁵⁰

---

47 BH 1982. 359.

48 BH 1982. 128.

49 BH 1998. 155. I.

50 BH 1989. 1.

4. 2. 1. A rablás, a lopás és a kifosztás elhatárolási kérdései

A rablás és a lopás középpontjában egy dolog jogtalan elvétele áll, azonban e két bűncselekmény között van egy óriási különbség, ami a büntetés kiszabása tekintetében jön számításba, és ami e két deliktumot nagyban megkülönbözteti egymástól. A rablás elkövetésekor mindig jelen van - mint eszköz - a személy elleni erőszak, az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés. Az elkövető pontosan ezek kifejtése által kívánja és tudja cselekményét bevégezni, míg lopásnál az erőszak és a fenyegetés abszolút nincs jelen a sértett személye ellen, csak és kizárólag a dolog ellen irányul.⁵¹

Az elkövetőnek az idegen dolog megszerzésére irányuló szándéka már a bántalmazást megelőzően is fennállhatott, de a bántalmazás során is kialakulhatott. Ha az előbbi valósult meg, akkor nem beszélhetünk kifosztásról, hanem csak rablásról.⁵² Kifosztásról van szó nem pedig rablásról, ha egyértelműen nem bizonyítható, hogy az elkövető szándéka a dolog elvételére már a bántalmazást megelőzően kialakult, vagy a dolog elvételére irányuló szándéka csak a bántalmazás során jelentkezett.⁵³ Ezek alapján elmondható, hogy az elkövető szándékának a megléte nagyban meghatározza a bűncselekmény megállapítását abból a szempontból, miszerint az már a bántalmazás előtt tudatosult benne, vagy pedig csak a bántalmazás során tört a felszínre.

A kifosztás törvényi tényállásában szereplő „védekezésre képtelen állapot” terminus technicusa nagyban a segítségünkre lehet. Függetlenül attól, hogy a védekezésre képtelen állapotot ki idézte elő, ha egy harmadik személy a sértett kiszolgáltatott helyzetét kihasználva jogtalanul eltulajdonítja annak dolgait, nem lopás, hanem kifosztás valósul meg. Ha viszont az elkövető a sértettet meg is ölte, azonban az ingóságait nem tulajdonította el rögtön, hanem később ment értük vissza az elvételük miatt, lopás megállapításának van helye.⁵⁴ Fontos megemlíteni, hogy a 2/1998. BJE kimondja, hogy ugyanebben az esetben, ha az elkövető azonnal elveszi a halott sértett ingóságait, akkor már a kifosztás bűncselekménye állja meg a helyét.

---

51 BH 1992. 228.

52 BH 1991. 270.

53 BH 1998. 323.

54 BH 1997. 324.

Nem volt egységes a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata annak eldöntése terén, hogy miután az elkövető a sértettet megölte és annak ingóságait azonnal eltulajdonította, a lopásnak vagy a kifosztásnak van helye halmazatban. Egyrészt kérdéses volt, hogy egy megölt embernek lehet-e védett jogi tárgya, valamint irányulhat-e rá az elkövetési magatartás, másrésztől egységesen kellett megítélni az elkövető tudatállapotát - már az ölési szándék előtt is létezett-e a dolog elvételére irányuló szándéka, vagy csak azt követően alakult ki benne. A hatályos döntés indokolása így szól: mindenekelőtt a megölt sértettet úgy kell tekinteni, mintha védekezésre képtelen állapotban lenne, tehát a törvényi tényállásban foglalt elkövetési magatartás rá is irányul, továbbá közömbös, hogy az elkövető tudata átfogja-e azt a tényt, hogy a dologelvétele pillanatában a sértett életben van-e vagy sem.

Az is kifosztásnak minősül nem pedig rablásnak, ha az elkövető úgy veszi el egy kisebb társaság vagyonát, hogy azok az elkövető által előzetesen generált bűncselekmény sokkoló hatása, fenyegetése alatt állnak, ugyanis a kifosztás esetében az erőszak, a fenyegetés nem célzatos. Így például, ha az elkövető súlyosan bántalmaz egy embert, melynek egy harmadik személy szemtanúja, majd a harmadik személytől követeli a nála lévő készpénzét, aki azt át is adja, nem rablás, hanem kifosztás bűncselekményét követi el. Szintén kifosztás valósul meg, ha a garázdaságot elkövető terhelt fogásából menekülő sértett által hátrahagyott ingóságot az elkövető nyomban, az erőszak alkalmazása után eltulajdonította.⁵⁵ Itt tehát az elkövető szándéka a dolog elvételére a garázdaságot követően keletkezett, nem pedig azt megelőzően. Ennek ellenkező esetére jó példa a már hivatkozott BH. 1991. 270. Az azonos sértett sérelmére a rablás és a kifosztás megvalósítása kizárt, függetlenül attól, hogy az elvett vagy elvenni kívánt dolog több személy tulajdonában áll.⁵⁶

4. 3. Zsarolás

Btk. 367. § (1) Aki jogtalan haszonszerzés végett mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a zsarolást

---

⁵⁵ BH 1983. 188.

⁵⁶ BH 2001. 412. III.

- a) bűnszövetségben,
  - b) az élet vagy a testi épség elleni, illetve más hasonlóan súlyos fenyegetéssel,
  - c) hivatalos személyként e minőség felhasználásával,
  - d) hivatalos megbízás vagy minőség színlelésével
- követik el.

„A zsarolás az egyik legsúlyosabb, viszonylag ritkán előforduló vagyon elleni bűncselekmény. Intim jellege miatt felderítése és bizonyítása elsősorban az elkövető, valamint a sértett szavahihetőségének gondos vizsgálatán, életkörülményeik alapos és részletes felderítésén múlik.”⁵⁷

Az idézet alapján mégis kijelenthetem, hogy a zsarolás a rabláshoz képest kevésbé veszélyes bűncselekmény. Már a törvényi tényállásból is kiderül, hogy az emberi élet és testi épség közvetlen fenyegetése fel sem merül alapesetben, csak a zsarolás minősített eseteiben. A maximálisan kiszabható büntetés is jóval kisebb mértékű. Nincs szüksége az elkövetőnek komolyabb, súlyosabb volumenű erőszak alkalmazására, bár a bűncselekmény itt is a sértett akarata ellenére való tevésére, nem tevésére vagy tűrésére irányul.

A zsarolás megvalósul, ha a terhelt levélben megfenyegeti a sértettet, hogy ha több százezer forintot nem fizet, a sértett házát, gépkocsiját és nyaralóját - milliós károkat okozva - megrongálja.⁵⁸ Ez a bírósági határozat is azt mutatja, hogy a beálló vagyoni hátrány okozása nem közvetlenül, azonnal érinti a sértettet, hanem egy későbbi, határozatlan időpontban, mégpedig akkor, ha az illető nem hajlandó egy bizonyos cselekedet megtételére. A fenyegetés lényege abban áll, hogy pszichikai - nem kizárt az enyhe fizikai - ráhatás nyomására az elkövető utasításának tegyen eleget a fenyegetett, elegendő a komoly félelem kiváltása. A zsaroláshoz megkívánt fenyegetéshez elegendő annak a sértett akaratának hajlítására és komoly félelem keltésére való alkalmassága.⁵⁹

---

57 BALLA Péter: Zsarolás felderítése és bizonyítása. Belügyi Szemle. 1984/22. évf. 1. sz. 97. o.

58 BH 2001. 356. I.

59 BH 2001. 356. II.

A terhelt vagyoni jogok szándékos megsértésével zsarol, viszont a sértett élete és testi épsége nincs kitéve közvetlen veszélynek, fenyegetettségnek. Zsarolás bűncselekményének alapesete megállapítható olyan fenyegetés esetén, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Ennek megítélése során az elkövetés összes körülményét értékelni kell.⁶⁰

1. A zsarolás egyrészt irányul a vagyoni jogok ellen, másrészt a sértett önrendelkezési jogára, cselekvési szabadságára.

2. A passzív alany az, akit valaminek a tevésére, nem tevésére vagy tűrésére kényszerítenek. Az is elképzelhető, hogy a passzív alany - akit felhasználva az elkövető zsarol - nem egyezik meg a dolog birtokosával. A rabláshoz hasonlóan itt is megállapítható, hogy a sértett - akit károsodás ér - és a passzív alany - akit valamire kényszerítenek - személye eltérhet.⁶¹ A zsarolás büntette esetében a kárnak nem feltétlenül a megfenyegetett személynél (a passzív alanyánál) kell bekövetkeznie. Az viszont szükséges, hogy a kár bekövetkezése okozati összefüggésben álljon az elkövetési magatartással.⁶²

3. Mivel itt nem egy ingó dolog jogellenes elvétele a bűncselekmény célja, hanem egy dolog - de akár személy - felhasználásával való fenyegetés, és ez által a kényszerítés, az elkövetési tárgy minden aktív (ingó-ingatlan) és passzív (vagyoni jogok: vagyoni kötelezettség elvállalása, tartozás-elengedés, vagyoni követelés) vagyon. Minimum értékhatár itt sem állapítható meg.

4. Az elkövetési magatartás a kényszerítés: a megzsarolt személy tevése (kezdjen bele egy olyan tevékenységbe, ami az elkövető akaratának eleget tesz), nem tevése (hagyjon fel, tartózkodjon a továbbiakban egy meghatározott tevékenységgel/tevékenységtől), tűrése (ne avatkozzon bele bizonyos tevékenységbe). Mindhárom sértetti cselekmény vagyoni hátrány okozására irányul, mindenképpen - ha a zsarolás célt ért - be fog következni a vagyon csökkenése. A jogtalan haszonszerzési célzat hiányában nem valósul viszont meg a zsarolás, ha a feljelentés kilátásba helyezése a szabálysértéssel okozott kár megtérítésének céljából történt.⁶³

---

60 BH 2013. 54.

61 SISÁK Noémi: A rablás és a zsarolás elhatárolása. Ügyészek lapja. 2012/19. évf. 4. sz. 26. o.

62 EBH 2011. 2300.

63 BH 1979. 405.

5. Alanya bármely természetes személy lehet.

6. A bűncselekmény eredménye a vagyoni hátrány. A Btk. 459. § (1) bekezdésének 17. pontja így definiálja a *vagyoni hátrányt*: a vagyonban okozott kár és az elmaradt vagyoni előny. Zsarolás kísérlete akkor állapítható meg, ha a fenyegetés és a kényszer megtörtént, azonban maga az eredmény, azaz a sértett vagyonának csökkenése, valamint az elkövető vagyonának jogtalan növekedése elmarad. A miniszteri indoklás azzal magyarázza a vagyoni hátrány fogalmának használatát, miszerint a „vagyonban beálló értékcsökkenésen túl elképzelhető az is, hogy a bűncselekmény révén a sértett a várható vagyoni előnyöktől is elesik (például arra kényszerítik, hogy olyan nyilatkozatot tegyen, amellyel erről lemond)”. A vagyoni hátrány fogalma egy kiterjesztettebb, szélesebb körű fogalom mint a kár, így a bűncselekmény eredménye több jogi minőséget foglal magába. A Magyar Értelmező Kéziszótár is ezt a megállapítást támasztja alá, ugyanis míg a kár egy anyagi veszteség, egy személy tulajdonában, vagyonában beállott rossz irányú, hátrányos változás, addig a hátrány egy kedvezőtlen körülmény, egy helyzet, amelyből kár, veszteség, baj származhat. A zsarolás büntetvényének a kísérlete sem valósul meg, ha a terhelt egy szórakozóhelyen a vállalkozó foglalkozású sértettel történt szóváltás során kijelenti, hogy a sértettnek "védelmi pénzt" kell fizetnie anélkül, hogy a pénz összegét és átadásának időpontját konkretizálta volna.⁶⁴

7. Az elkövetési szándék célzatos, melynek eredménye a jogtalan haszonszerzés. Nemcsak akkor valósul meg a szándék, ha a zsarolással elérni kívánt jogtalan haszonszerzés bekövetkezik, hanem már akkor is, amikor a vagyonban beálló csökkenés lehetősége, valószínűsége felmerül. A fenyegetés akár jogszerű, akár jogszerűtlen vagyoni hátrány kilátásba helyezésével megvalósulhat. E bűncselekményt követi el, aki azzal a fenyegetéssel kényszeríti a sértettet a jogtalanul követelt pénzösszeg kifizetésére, hogy az ellene folyamatban lévő büntetőügyben számára hátrányos tanúvallomást tesz.⁶⁵ Az elkövető más részére is okozhat vagyongyarapodást a bűncselekmény elkövetésével, tehát zsarolással nem csak a maga részére szerezhethet jogtalan haszonszerzést. Lényegtelen, hogy kinek az érdekében történik.

---

⁶⁴ BH 2001. 362.

⁶⁵ BH 2012. 55.

8. Minősített eseteit a § (2) bekezdésének a)- d) pontjai tartalmazzák:

- 2. *bűnszövetség* akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet;

- *az élet vagy a testi épség elleni, illetve más hasonlóan súlyos fenyegetés* fogalmai annyival különböznek a rablás minősített eseteiben tárgyaltaktól, hogy zsarolás esetében a közvetett vagy közvetlen fenyegetés nem a dolog jogtalan elvételére irányul, hanem egyéb érdekekre, ami összefüggésbe hozhatók vagyoni jogokkal.

- a *hivatalos személy* (459. § (1) bekezdésének 11. pontja) *színlelése* megint csak a kényszerítés eredménye, mivel a sértett kénytelen tenni, nem tenni, avagy tűrni.

9. Ahány sértett sérelmére követik el a zsarolást, annyi rendbeli a bűncselekmény. Passzív alany az, akinek vagyonában hátrány keletkezik. Önbíráskodás büntettének kísérletével halmazatban a súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás büntette is megvalósul, ha a terhelt - miután a társa jogosnak vélt vagyoni igényének nem tud érvényt szerezni - a megfélemlített sértettet arra kényszeríti, hogy adjon át készpénzt, illetve különböző vagyontárgyakat.⁶⁶ Az előbb említett hivatalos személy által elkövetett zsarolás tekintetében meg kell állapítani bűnhalmazatban a hivatali visszaélés bűncselekményét.

10. Befejezett a zsarolás, ha a kényszerítés következtében a vagyoni hátrány bekövetkezik. Zsarolás büntette a kikényszerített magatartással okozott bármilyen mértékű kár bekövetkezésével befejezetté válik.⁶⁷ A vagyoni hátrány bekövetkeztét a sértett magatartása idézi elő a kényszerítés hatására. Ha a jogtalan haszonszerzés elmarad, azonban az elkövető kimerítette az erőszakkal vagy fenyegetéssel való kényszerítést, a zsarolás kísérlete fennáll. Azonban a 4/2002. BJE szerint nem teljes a kísérlete a zsarolásnak mindaddig, amíg az erőszakos vagy fenyegető elkövetési magatartás miatt a passzív alany (sértett) nem kényszerül arra, hogy a tettes akaratának megfelelően cselekedjen.

---

⁶⁶ BH 2005. 135.

⁶⁷ BH 2009. 172. II.

Büntethetőséget megszüntető ok, ha az elkövető a bűncselekmény véghezviteléről végleg lemond, de ezt nem adja a sértett(ek) tudtára - az elállásnak külső körülményektől mentesen kell történnie. Befejezetlen a zsarolás kísérlete, ha megkezdődik ugyan az elkövető részéről az akaratot hajlító fenyegetéssel a passzív alany károsodásához vezető tevékenység megtételére irányuló (valamely magatartástól tartózkodásra vagy annak eltűrésére) készítés, de még további fenyegetésre és/vagy erőszakra van szükség ahhoz, hogy a passzív alany részéről a célzott magatartás megtörténjék.⁶⁸ Az önkéntes elállás megállapításának nem feltétele, hogy az elkövető a szándéka megváltoztatását és a megkezdett elkövetési magatartás abbahagyását aktív módon a passzív alany tudomására hozza.⁶⁹ A zsarolás kísérlete valósul meg, amikor a sértett csupán színleg teljesít.⁷⁰ A zsaroló megállapodik a sértettel, hogy a pénz átadására mikor és hol kerüljön sor. A sértett eközben értesíti a hatóságokat, ezért az átadással egyidejűleg a nyomozók megjelennek a helyszínen és a zsarolónak átadott pénzt rögtön elveszik.

4. 3. 1. A rablás és a zsarolás elhatárolási kérdései

E két bűncselekmény különbségeinek feltárásához segítséget nyújt az Ügyészek Lapjában megírt Sisák Noémi alügyész tanulmánya, aki a rablás és zsarolás elhatárolási kérdéseit tárgyalja. A rablás és a zsarolás elkövetési tárgyai eltérnek egymástól, hiszen míg az előbbi esetben a jogtalanság idegen dologra irányul, addig az utóbbi esetben a törvényi tényállásban a jogtalan haszonszerzés felöleli a vagyoni jogok összességét. A zsarolás befejezetté válik, ha a vagyoni hátrány okozása megtörténik, tehát a kár bekövetkezik, viszont a rablás tényállásában nem találunk eredményt. Ez a legfőbb határ a materiális és az immateriális bűncselekmények között.

Az elkövetőnek mindkét bűncselekmény során kétmozzanatú a cselekménye. A dolog elvételét, illetve a jogtalan haszonszerzést megelőzően a sértettet olyan állapotba kell hozni, hogy annak esetleges ellenállása megtörjön, vagy pedig abszolút ne tanúsítson ellenállást. Rablás esetében az elkövető erőszakot, illetve kvalifikált fenyegetést alkalmaz, vagy előidézi az öntudatlan, védekezésre képtelen állapotot, tehát kifejezetten személy ellen irányul a támadás.

---

68 EBH 2001. 400. I.

69 EBH 2001. 400. II.

70 BH 1994. 12. Főv. Bír. 26. Bf. VIII. 6276/1992. sz.

Zsarolásnál az elkövető valaminek a tevésére, nem tevésére vagy tűrésére rászorítja a sértettet kényszerítéssel, azonban itt már az mondható, hogy nincs közvetlen kvalifikált fenyegetés csak közvetett.⁷¹ Rablás helyett zsarolás megállapítása helyes, ha az idegen dolog jogtalan eltulajdonítása végett alkalmazott fenyegetés közvetlenül nem irányul a sértett élete vagy testi épsége ellen.⁷²

Összességében a legfőbb különbség egy mondatban megfogalmazva így hangzik - amely szintén az alügyész asszonytól származik: „rablás valósul meg, ha a fenyegetés közvetlenül az élet vagy testi épség elleni, és a dolog átadására irányul; zsarolás valósul meg, ha a fenyegetés nem közvetlenül az élet vagy testi épség elleni, vagy közvetlen ugyan, de nem a dolog átadására irányul.”⁷³ Egy ide illő bírósági határozat rávilágít a tér-idő kapcsolatának kérdésére, ami szintén elkülöníti egymástól a két bűncselekményt. A rablás helyett zsarolásnak minősül, ha a sértett értékének az elvétele nem az alkalmazott erőszak és fenyegetés hatása alatt, hanem attól időben eltérően később történik.⁷⁴

---

71 SISÁK Noémi: A rablás és a zsarolás elhatárolása. *Ügyészek lapja*. 2012/19. évf. 4. sz. 31. o.

72 BH 2006. 182.

73 SISÁK Noémi: A rablás és a zsarolás elhatárolása. *Ügyészek lapja*. 2012/19. évf. 4. sz. 31. o.

74 BH 1995. 557.

4. 4. Önbíráskodás

Btk. 368. § (1) Aki abból a célból, hogy jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek érvényt szerezzen, mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűrjön, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az önbíráskodást

a) fegyveresen,

b) felfegyverkezve,

c) csoportosan,

d) védekezésre képtelen személy sérelmére

követik el.

(3) Nem valósul meg önbíráskodás, ha az erőszak vagy a fenyegetés alkalmazása az igény érvényesítésének megengedett eszköze.

„Az az igazság, hogy a perlekedő felek ne fegyverrel, hanem a törvénnyel harcoljanak egymás között.”⁷⁵

Az önbíráskodás eredete szintén visszavezethető a római jogra. Köztudott, hogy évezredekkel ezelőtt is már létezett a talio-elv intézménye, ami nem jelentett mást, mint a jogtalanul okozott kár megtorlását, amihez társult a nép legitimációja, s amelyet a XII táblás törvények emeltek a jogszerűség talajára. A római jogtudósok is fokozatosan szembesültek azzal a ténnyel, hogy a bosszúállást a közösség érdekében bizonyos keretek közé kell szorítani, nem szabad a polgárok kezébe adni az önkényes büntetés-kiszabás és végrehajtás privilégiumát. Ennek érdekében megszületett a compositio (váltságdíj) és a poena (kárpótló büntetés) juttatásának lehetősége a sértett részéről. Az elkövető bizonyos pénzüsszeget fizetett a sértettnek, aki ezáltal lemondott a magánbosszú nyújtotta széles eszközök alkalmazásáról. Ennek jelentőségét a következő

---

⁷⁵ Corpus Juris Hungarici 1526-1608. évi törvénycikkek. NAGY László Tibor: Az önbíráskodás büntetőjogi kérdéseiről. Kriminológiai tanulmányok. 2002. 39. kötet 316. o.

római regula jól példázza: „Si membrum rupsit, ni cum eo pacit, talio esto”, azaz „ha valaki másnak tagját csonkítja, és nem egyezik ki vele, hasonló büntetés érje”.⁷⁶

Ezzel egy időben kezdtek tért hódítani a büntetőkeresetek, melyeknek további előnye az volt, hogy a sértett és az elkövető között egy erős kötelmi jogi jogviszony keletkezett, melyet bármikor érvényesíteni lehetett a törvény erejénél fogva. Az önbíráskodás történeti fejlődéséhez szorosan hozzátartozik egyes bűnszervezetek hagyományai. Gondoljunk csak bele, hogy a maffia ügyeinek intézésére sem a bíróságok nyújtotta törvényes utat szokta igénybe venni, hanem többségében a „vendetta” íratlan szabályait alkalmazza, mint egyfajta szubkultúrán belüli illegitim intézményt. Nem is kell azonban ennyire messze mennünk, hiszen Magyarországon is egyre elterjedtebb az illegális behajtó-végrehajtó bandák megjelenése. Az adós már képtelen fizetni az egyre növekvő kölcsönét, a hitelezője pedig nem hajlandó a végtelenségig várni a pénzére. A „szemet szemért, fogat fogért” problematikája tehát napjainkban is jelen van, melynek visszaszorítására csak a törvény rendkívüli szigorral tud megelőző intézkedéseket fogatosítani.

Az önbíráskodás nagyban hasonlít a zsaroláshoz, azonban vannak alapvető különbségek, melyek e két bűncselekményt elkülönítik egymástól. A fenyegetés alkalmazása mellett megjelenik a személy elleni erőszak. Az erőszaknak mindenképpen személy ellen kell irányulni, máskülönben nem beszélhetünk önbíráskodásról, hanem - például dolog ellen irányuló erőszak esetében - csak (dolog)rongálásról. Az erőszak és az önkény káros velejárója a köznyugalom zavarása. Abban az esetben, ha az erőszak egy dologra irányul, viszont annak hatása áttevéődik a személyre, az önbíráskodás megvalósulásához szükséges közvetett fenyegetettség ugyanúgy fennáll, mintha az közvetlenül a sértettet érné. Továbbá, ha az elkövető a jogosnak vélt igényét kívánja érvényesíteni, ám ehhez az önbíráskodás tényállási elemeit kimeríti, a bűncselekmény szintén végbe megy.

Az önbíráskodás büntette megvalósul, ha a terhelt a tulajdonában álló lakásban lakó, idős életkorú és combnyaktörés utáni állapotban levő sértettet - a lakásban előzetes értesítés nélkül a társaival közösen megjelenve - annak akarata ellenére a fia lakásába költözteti, megakadályozva abban is, hogy a sértett a fiával telefonon érintkezésbe lépjen.⁷⁷ Ebből a határozatból kitűnik, hogy

⁷⁶ FÖLDI András - HAMZA Gábor: A római jog története és intézményei, Budapest, 2012, Nemzeti Tankönyvkiadó 565. o.
⁷⁷ BH 2001. 101.

nem szükséges a sértett verbális fenyegetése ahhoz, hogy az önbíráskodás tényállása megvalósuljon. Az idős ember akarata ellenére való átköltöztetése, a fenyegetettség, ami abból adódik, hogy a terhelt társaival jelenik meg a helyszínen, és maga a lakásban tartózkodó akaratának figyelmen kívül hagyása elegendő a bűncselekmény megtörténéséhez. Mivel az állampolgárok alanyi joga a bírói út igénybevétele vitás ügyeik intézésében, ezért az állam feladata, hogy azokat a személyeket, akik nem kívánnak élni e jogukkal - de saját érdekeiket mégis érvényre kívánják juttatni egyéni, erőszakos, jogellenes módon - valahogyan visszaszorítsa, mielőtt akarva-akaratlanul megzavarják a közrendet, a köznyugalmat. Ez azért fontos, mert ha valaki nem bízik a törvényes útban, nem hajt fejet a törvény előtt, valamiféle tiszteletlenséget tanúsít azzal szemben, akkor nagy valószínűséggel saját ügyeiben a saját eszközeit felhasználva fog eljárni (nyers erőszak keresetlevél benyújtása helyett). Ez az azzal járna, hogy rövid időn belül az állami igazságszolgáltatásban senki sem bízna, közröhej tárgyát képezné az állami erőszak alkalmazása, eluralkodna a fejetlenség, felszínre törne az anarchia az igények érvényesítésében.

Fontos és egyben nehéz feladat a bíróságok számára, hogy adott esetekben elkülönítsék az önbíráskodást más bűncselekményektől. Gondolok itt arra, hogy látszólag például két fél között kialakult kocsmai verekedés, tettelegességig fajult szóváltás alapját képezheti a jogos, vagy jogosnak vélt igény érvényesítésének sikere/sikertelensége, azonban ez nem mindig van így. A kényszerítés miatt megfizetett tartozás után az önbíráskodás bűncselekménye befejezetté válik, azonban nem ritka eset, hogy az elkövető ráadásként még jól meg is veri a sértettet mérgében, vagy ahelyett, hogy a felek békésen rendeznék a „számlájukat”, egymáson demonstrálják testi erejüket.

Az önbíráskodás értelemszerű velejárója általában - jobb esetben - a könnyű testi sértés. Azonban erre csak akkor kerülhet sor e bűncselekmény keretei között maradván, ha az kifejezetten az igényérvényesítés érdekében történik. Ha az igényérvényesítés úgymond a háttérben ragad, az önbíráskodás büntetének megállapítása helytelen.⁷⁸

1. Jogos vagy jogosnak vélt igény érvényesítése. Jogos igény az, ami perben érvényesíthető, és amit a jog elismer. Ez a vagyoni jogviszony a sértett és az elkövető között

---

78 NAGY László Tibor: Az önbíráskodás büntetőjogi kérdéseiről. Kriminológiai tanulmányok. 2002. 39. kötet 326. o.

valóban fennáll.⁷⁹ Jogosnak vélt pedig az az igény, melynek jogi megalapozottága vitatott, vagy objektíve nem, hanem csupán az elkövető megítélése alapján áll fenn, illetőleg az az igény is, amelynek önkéntes teljesítését a törvény nem tiltja ugyan, de annak érvényesítéséhez peres utat nem biztosít.⁸⁰ Egy határozat a jogosnak vélt igényt a következőképpen magyarázza: az önbíráskodás megvalósításánál a jogosnak vélt igény azt jelenti, hogy az elkövető az igény tekintetében - jóhiszemű - tévedésben van, mert vagy egyáltalán nincs jogos igénye, vagy nem abban a formában létezik, ahogy gondolja, de feltevésének van valamilyen tényeken nyugvó jogcíme vagy alapja.⁸¹ Az elkövető jogos igényét részéről vélelmeznünk kell. Jóhiszeműnek kell tekintenünk abban a tekintetben, hogy jogellenes magatartását valóban azért tanúsítja, mert meg van győződve saját igazáról. Ha ezt a vélelmet a bíróság megdönti - tehát bizonyossá válik, hogy az elkövető tudata átfogta igényének jogtalanságát -, akkor a rablás vagy a zsarolás büntettének megállapításának van helye.

Csalay András rávilágított arra, hogy az önbíráskodás másik jogi tárgya az állam igazságszolgáltatási monopóliuma, továbbá a közrend és a köznyugalom. Az elkövető semmibe veszi azt az alapvető jogot, hogy az igazságszolgáltatás az állam feladata, mely e feladatot elfogultságtól és önkénnytől mentesen, a jog garanciái között végzi.⁸²

2. Bármely természetes és jogképes személy lehet passzív alany, még hozzá az is, aki a dolgot bűncselekmény útján szerezte, jogellenesen került hozzá, amiből következően jogellenes tartja magánál.⁸³

3. A kényszerítésnek személy ellen kell irányulni (a dologra irányuló erőszakot lásd fent). A passzív alany akarata ellenére olyan magatartást tanúsít az elkövető fenyegetése révén, amelyet nem kíván, amit nem áll érdekében megtenni. Az önbíráskodás arra irányul az elkövető részéről, hogy az 1. pontban foglaltaknak eleget tegyen.

---

79 AKÁCS József - BELEGI József - KATONA Sándor - KÓNYA István - MÁRKI Zoltán - MÉSZÁR Róza - MOLNÁR Gábor - SOÓS Gábor: Magyar büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára, II. kötet, Budapest, 2013, HVG-ORAC, 1372. o.

80 HGY 1765.

81 BH 2011. 218. II.

82 CSALAY András: A rablás és az önbíráskodás elhatárolási kérdései. Belügyi Szemle. 1988/26. évf. 1. sz. 16. o.

83 NAGY László Tibor: Az önbíráskodás büntetőjogi kérdéseiről. Kriminológiai tanulmányok. 2002. 39. kötet 321. o.

Jogos igény érvényesítése - amit a Ptk. megenged - egy dolog birtokának önhatalmú visszaszerzése. Ha a dolog birtokából kieső személy bizonyos abban, hogy az új birtokos a dolgát nem rendeltetésszerűen használja, és így abban kárt tesz, elpusztítja, a volt birtokos jogosan felléphet ellene (Ptk. 5:6. § (2)). Az elvesztett birtok visszaszerzése érdekében önhatalommal akkor lehet fellépni, ha a más birtokvédelmi eszköz igénybevételével járó idővesztés a birtokvédelmet megghiúsítaná, ehhez az engedélyt az önbíráskodás törvényi tényállásának (3) bekezdése is megadja. Erre vonatkozóan lásd: az önbíráskodás büntette nem valósul meg, ha az erőszak vagy a fenyegetés alkalmazása az igény érvényesítésének megengedett eszköze; ezért a bűncselekmény megállapítására nem kerülhet sor, ha a birtokos a birtok megvédéséhez szükséges mértékben, önhatalommal hárítja el a birtoka ellen irányuló támadást, illetőleg a már elvesztett birtok védelmében a birtokos önhatalommal jár el, feltéve hogy más birtokvédelmi eszközök igénybevételével járó idővesztés magát a birtokvédelmet megghiúsítaná.⁸⁴

4. Az elkövetési magatartás a kényszerítés, valamint az ebből következő eredmény: a személy tevése (kezdjen bele egy olyan tevékenységre, ami az elkövető akaratának eleget tesz), nem tevése (hagyjon fel, tartózkodjon a továbbiakban egy meghatározott tevékenységgel/tevékenységtől), tűrése (ne avatkozzon bele bizonyos tevékenységbe).

5. Alanya bármely természetes személy lehet. A bűncselekményt más érdekében eljárva is meg lehet valósítani, ha az elérni kívánt eredmény megvalósul. Az önbíráskodás büntettét társtettesként és nem bűnsegédként követi el az a terhelt, aki - társaival szándékegységben - úgy vesz részt a bűncselekmény elkövetésében, hogy társai - fenyegetéssel - arra kényszerítik a sértettet, hogy ismerje el lopás elkövetését a munkáltatója sérelmére, a terhelt pedig a beismerést tartalmazó jegyzőkönyvet elkészíti és aláírja a fenyegetés hatása alatt álló sértettel.⁸⁵ Nem elég tehát a szándék, végbe kell mennie a fenyegetés hatására történő - jelen esetben - tevésnek.

6. Bírói út elkerülésével az elkövető jogos vagy jogosnak vélt igényének érvényesítése. Tipikus eset, amikor a sértett tartozását nem a jog eszközeivel (zálogjog alapítása, zálogtárgy értékesítése) próbálják behajtani rajta, hanem erőszakkal, nyers erővel - ököljog.

---

⁸⁴ BH 2000. 338.

⁸⁵ BH 2005. 89.

7. Mivel az elkövető célja egyértelműen az, hogy jogos vagy jogosnak vélt igényét érvényesítse, az önbíráskodás bűncselekménye csak szándékosan (egyenes szándékkal) követhető el. Célzatos bűncselekmény.

8. A (2) bekezdés minősített eseteinek fogalmát az előzőekben már kifejtettem. Itt is elmondható, hogy a társadalomra veszélyesség szempontjából nagyobb büntetést érdemel az, aki fegyveresen, felfegyverkezve, csoportosan vagy védekezésre képtelen személy sérelmére (ezek kombinációjaként például: csoportosan és felfegyverkezve) követi el az önbíráskodás bűncselekményét.

9. „Az önbíráskodás halmazatban áll a magánlaksértéssel, a testi sértéssel és a rongálással.”⁸⁶ Az egység-halmazat kérdését a passzív alanyok száma szerint kell megítélni, nem pedig a vagyoni igények száma szerint. Bűnhalmazat állapítható meg, ha az elkövető általi személyi szabadságtól való megfosztás kiterjed más személyekre is, nem csak a passzív alanyra, tehát az elkülönül a már megvalósított önbíráskodástól.⁸⁷ Valóságos alaki bűnhalmazat valósul meg, ha az elkövető a jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igényének az érvényesítése során a személy ellen irányuló erőszakos magatartása folytán a sértettnek 8 napot meg nem haladó gyógytartamú testi sérülést okoz.⁸⁸ Nagy László Tibor szerint akkor sem állapítható meg a többrendbeliség, ha az elkövető kényszerítő magatartása nemcsak a sértettre hat ki, hanem más személyekre is, akik annak társaságában vannak.

10. A zsaroláshoz hasonlóan az elkövető célja itt is a haszonszerzés, ám míg az előbbi bűncselekmény esetében az jogtalan, utóbbinál jogos, vagy legalábbis jogosnak vélt. Befejezett az önbíráskodás bűncselekménye, ha a sértett engedelmeskedik az elkövetőnek, végrehajtja annak akaratát az elkövető által alkalmazott erőszakkal vagy fenyegetéssel való kényszerítés hatására.⁸⁹ Nem befejezett a bűncselekmény, ha a sértett még a kényszerítés hatására sem úgy viselkedik,

---

86 BELOVICS - MOLNÁR - SINKU - BUSCH, 2013, 618. o.

87 NAGY László Tibor: Az önbíráskodás büntetőjogi kérdéseiről. Kriminológiai tanulmányok. 2002. 39. kötet 330. o.

88 BH 1998. 572.

89 BH 1996. 507. Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2. Bf. 770/1995. sz.

ahogyan azt az elkövető akarja, ami által a jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igény nem nyer kielégítést.

A törvényi tényállás (3) bekezdése egy jogszabályi engedély, amely a Btk. 15. § g) pontja szerint büntethetőséget megszüntető ok. Kialakulhatnak olyan helyzetek, amikor a sértett vagy más személy azonnali reagálására kerülhet sor az elkövetővel szemben a támadás után. Így a Be. 127. § (3) bekezdése lehetővé teszi, hogy a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfogja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni; ha erre nincs módja, a rendőrséget értesíteni. A Ptk. megengedett önhatalom intézményére tökéletes példa a következő bírósági határozat, mely szerint nem jogos védelem címén, hanem - mert a cselekmény nem jogellenes - bűncselekmény hiányában van helye a terhelt felmentésének, ha a sértettel szemben az elvesztett birtoka visszaszerzése érdekében - mert hatósági úton gyors és hatékony birtokvédelmet nem remélhet - önhatalommal lép fel, s ezzel a birtoksérelemmel arányos erőszakos magatartásával birtoka visszaszerzését követően nyomban felhagy.⁹⁰ Ezekhez hozzá tartozik továbbá az egyik legfontosabb intézmény, a jogos védelem is. A törvény meghatározott esetekben a jogtalan támadást úgy tekinti, mintha az a sértett életének kioltására is irányulna, ezért a szükségesség követelményének szigorú figyelembe vételével akár az elkövető életét is kiolthatja. Mivel a jogos védelem szabályozása és dogmatikája hatalmas területet ölel föl, valamint az önbíráskodás és a jogszabályi engedélyek elhatárolási pontjai is különböző problémákat generálnak, ezért úgy gondolom, hogy a felmerülő kérdéseket egy TDK dolgozat keretein belül kell a jövőben elemezni és megválaszolni.

---

90 BH 2012. 1.

4. 4. 1. A zsarolás és az önbíráskodás elhatárolási kérdései

Mind a zsarolásnál, mind az önbíráskodásnál az elkövető személy elleni erőszakot, fenyegetést alkalmaz. A különbségtétel szerepe abban áll, hogy míg az önbíráskodás esetében az elkövető a jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igényének érvényesítése érdekében lép a jogtalanság talajára, addig a zsarolás esetében ez nem állja meg a helyét, itt egyszerűen arról van szó, hogy az elkövető minden bizonnyal jogtalan haszonra akar szert tenni, aminek tényével ő maga is tisztában van.⁹¹ Tehát mindig a célzattól kell kiindulni a bűncselekmény megítélése során. Ezt a következő határozat is jól mutatja: a zsarolás és az önbíráskodás büntettének elkövetési magatartásai azonosak, a két bűncselekmény az eltérő célzat alapján határozható el egymástól. Az önbíráskodás esetében az elkövető jogos, vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek kíván érvényt szerezni, míg a zsarolásnál a célzat jogtalan haszonszerzésre irányul.⁹²

További szempont, hogy az önbíráskodás esetén az elkövető tudata nem fogja át az általa erőszakkal vagy fenyegetéssel kikényszerített igény jogtalanságát; a zsarolás elkövetőjének a tudata viszont átfogja az igény jogtalan voltát és a szándéka jogellenes vagyoni haszonszerzésre irányul.⁹³ Az önbíráskodó fejében fel sem merül a bűncselekmény esetleges bekövetkezése, hiszen meg van győződve saját igazáról, arról, hogy neki az a követelés - többnyire pénz - jár, ő csak a sértett jogtalan magatartását - mégpedig a jogtalan birtoklását, előnyét - akarja önerőből megszüntetni. Az önbíráskodás és a zsarolás elhatárolása szempontjából annak van jelentősége, hogy az elkövető a jogos, illetőleg az ilyennek vélt vagyoni igény érvényesítése vagy pedig a jogtalan haszonszerzés érdekében alkalmazza-e a személy ellen irányuló erőszakot vagy fenyegetést.⁹⁴ A zsaroló teljes mértékben tisztában van a magatartásának büntetőjogi hátterével, tudata átfogja a sértett felé támasztott igényének jogtalanságát.

---

91 BH 1993. 718. Főv. Bír. 21. Bf. I. 5257/1993. sz.

92 BH 2011. 218. I.

93 BH 1999. 293.

94 BH 1993. 718. I.

Az önbíráskodás büntette valósul meg, ha a terheltek a sértettet - közvetlenül, illetve az élettársa útján - megveréssel, súlyos egészségromlás okozásával, kamionja elvételével fenyegetve, gyermeke bántalmazása kilátásba helyezésével kényszerítik a tartozás megfizetésére.⁹⁵ Itt a tartozás fogalmának használatával kitűnik, hogy a terhelteknek volt egy jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igényük. Ha a tartozás szó nem szerepelne a tényállásba, az önbíráskodás büntette nem állná meg a helyét, hanem előtérbe kerülne a zsarolás.

Önbíráskodásról van szó, ha az elkövető a sértettől valamilyen szerencsejáték folytán pénzt nyert, azonban azt a sértett nem hajlandó megfizetni, és ennek érdekében a jogos vagyoni igényt az elkövető erőszakkal kikényszeríti. Az önbíráskodás helyett rablást kell megállapítani, ha miután a sértett jogosan elnyerte az elkövető pénzét, az kényszerítéssel elveszi tőle, hiszen itt a jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igény nem létezik. Szintén más megítélés alá esik a bűncselekmény, ha a szerencsejátékot jogszabály kifejezetten tiltja. A pénz visszavételével jogos vagyoni igényét érvényesíti az elkövető akkor, amikor a játék során tőle elnyert pénzt visszakéri, illetve amikor erőszakot alkalmazva azt visszaveszi, ilyenkor az önbíráskodást valósítja meg.⁹⁶

Az sem ritka napjainkban, hogy a felek bizonyos szolgáltatás elvégzésére megállapodnak pénzbeli ellenérték fejében. A probléma akkor adódik, ha a megállapodás teljesítése után a megbízó nem hajlandó fizetni a megbízottnak. Itt is a bíró gyakorlat lesz segítségünkre: önbíráskodás valósul meg, ha a vádlott a sértett részére elvégzett munkájának az ellenértékét követeli fenyegetéssel.⁹⁷ Nem önbíráskodást, hanem rablást valósítanak meg, akik pénzért vállalkoznak a sértett bántalmazójának a megverésére, majd a kikötött pénzt eredménytelenül követelve a sértettet bántalmazzák, és az értékeit elveszik. A kötelmi jogi jogviszony a törvény erejénél fogva semmis, mivel a szerződés tárgyát képező szolgáltatás bűncselekmény.⁹⁸

4. 4. 2. Az önbíráskodás és az emberrablás elhatárolási kérdései

Bár az emberrablás a Btk. XVIII. fejezete alatt tárgyalt emberi szabadság elleni bűncselekmény, mégis érdemesnek tartom, hogy foglalkozzak vele, hiszen amint azt a bírói

⁹⁵ BH 2004. 309.

⁹⁶ BH 1988. 168.

⁹⁷ BH 1999. 246. I. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 3. Bf. 499/1998. sz.

⁹⁸ BH 1992. 157. Föv. Bír. 24. Bf. III. 5845/1991. sz.

gyakorlat is bizonyítani fogja, az önbíráskodás bűncselekményét könnyen túllépve az elkövető nyomban az emberrablás törvényi tényállásának keretei között találhatja magát.

A részletes vizsgálódásomból kiderül, hogy az önbíráskodás elkövetési tárgya a jogos vagy jogosnak vélt igény érvényesítése. Ennek az igénynek a kikényszerítésére az elkövetőnek végtelen eszköz és mód áll rendelkezésére, ezek nyilvánvalóan eltérőek lehetnek abból kifolyólag, hogy az önbíráskodó mennyire áll közel, avagy távol céljától. Mindkét bűncselekmény szabályozásába beletartozik az erőszakkal vagy fenyegetéssel való kényszerítés, ami által a sértett hátrányos helyzetbe kerül. A legfőbb különbség abban áll, hogy az emberrablás büntetének megvalósításához a személyt meg kell fosztani szabadságától, és a szabadon bocsátását bizonyos követelés teljesítésétől teszik függővé, míg az önbíráskodásnak csak egy súlyos eszköze az, ha a sértettet példának okáért fogva tartják akarata ellenére, mivel az a követelés teljesítésére nem hajlandó. Ha a személyi szabadságtól való megfosztás erőszakkal, illetőleg az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel avagy a sértett védekezésre képtelen állapota kihasználásával történik, és az elkövetők a fogva tartott személy szabadon bocsátását valamely követelés teljesítésétől teszik függővé: a cselekményt nem a személyi szabadság megsértése vagy az önbíráskodás, hanem az emberrablás büntetteként kell értékelni.⁹⁹ Az elkövető itt már az „enyhébb” jogtalanságú talajról elindult a „súlyosabb” jogtalanságú talaj felé, és abban a pillanatban, amikor a szabadságát az eddigi, de akár további feltételekhez köti, az emberrablás befejezetté válik, hiszen: az elkövető erőszakot alkalmazott, személyi szabadságától megfosztotta a sértettet, szabadságra bocsátását feltételhez köti - a fenyegetés folyamatosan jelen van.

Nem önbíráskodás büntette, hanem az emberrablás büntette valósul meg akkor is, ha a személyi szabadságától erőszakkal megfosztott sértett szabadon bocsátását jogosnak vélt vagyoni igény teljesítésétől teszik függővé.¹⁰⁰ Az emberrablás és nem az önbíráskodás büntette valósul meg, ha az elkövetők a sértettet a helyváltoztatás szabadságától valamely követelés teljesítésének a kikényszerítése céljából megfosztják, és személy elleni erőszak, illetőleg a testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazásával arra kényszerítik, hogy mindaddig velük maradjon, amíg a

---

99 BH 1998. 368. II.

100 BH 2005. 237. Fővárosi Ítéletábla 1. Bf. 113/2004. sz.

sértett hozzátartozója az - akár jogos, akár jogtalan - követelésüket nem teljesíti.¹⁰¹ Nem az önbíráskodás, hanem a társtettesként elkövetett emberrablás büntettét valósítják meg az elkövetők, akik a sértettet kényszerrel vagy az élete, illetőleg a testi épsége ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel túszként foglyul ejtik és a szabadon bocsátását anyagi követelés teljesítésétől teszik függővé.¹⁰²

---

101 BH 2002. 470.

102 BH 1998. 66.

4. 5. Értelmező rendelkezések

Úgy gondolom, hogy nem árthat néhány mondat erejéig foglalkoznom a Btk. értelmező rendelkezéseivel. A Btk. 459. § (1) 26. k) pontja értelmében a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés], a zsarolás (367. §), az önbíráskodás [368. § (1)-(2) bekezdés] személy elleni erőszakos bűncselekménynek minősülnek. Ugyanennek a bekezdésnek a 31. c) pontja alapján erőszakos többszörös visszaeső az a többszörös visszaeső, aki mindhárom alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekményt követ el (ehhez kapcsolódóan lásd: 83. BK vélemény az erőszakos többszörös visszaesőkről).

A 2010-ben bevezetett három csapás intézménye tekintetében az elkövetők részéről nem elhanyagolható tény, hogy a Btk. 38. § (4) b) pontja kimondja, hogy a bíróság mérlegelési jogkörét kizárva, kötelező jelleggel a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét mellőznie kell azzal a bűnelkövetővel szemben, aki az ismertetett törvényi rendelkezések szerinti erőszakos többszörös visszaesőnek minősül. Az erőszakos többszörös visszaesővel szemben a Btk. 90. § (2) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni: a büntetési tétel felső határa szabadságvesztés esetén a kétszeresére emelkedik. Ha az így felemelt felső határ a húsz évet meghaladná, vagy a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

Számomra ez a szigorú és Magyarországon viszonylag új keletű intézmény is azt bizonyítja, hogy az erőszakos vagyoni elleni bűncselekmények elkövetőivel szemben az államnak a lehető legnagyobb fegyellemmel és szigorral kell fellépnie. Azokkal szemben, akik a társadalomba való visszailleszkedésre már sokadik alkalomra sem képesek, a jogalkotónak e fellépése abszolút indokolt és kétséget kizáró. Arról se feledkezzünk meg, hogy miután az Alkotmánybíróság 1990-ben alkotmányellenesnek nyilvánította a halálbüntetés intézményét [23/1990. (X. 31.) AB], egészen 2010 közepéig - úgy gondolom - nem létezett semmiféle büntetőjogi szabályozás, ami az eltörlés okozta űrt betöltötte volna, és ami a potenciális bűnelkövetőket a jogellenes magatartástól a továbbiakban elrettentse.

5. Összegzés

Az évfolyamdolgozatom témáját képező erőszakos vagyon elleni bűncselekmények elkövetését mindig aktív magatartás eredményezi. Elmondható, hogy mind a négy vizsgált bűncselekmény elkövetéséhez nélkülözhetetlen tényállási elem a szándékosság, az elkövető célzatos akarata. Jogellenes tevékenységével hatással van az elkövető a közvetlen környezetére, direkt módon befolyásolja a sértett cselekedetét, ami arra irányul, hogy ellenszegüléstől mentesen, azonnal, feltétlenül tegyen eleget követelésének. Követelésének biztosítására fenyegetést (élet és testi épség közvetlen fenyegetése) vagy erőszakot alkalmaz, amivel korlátozza a passzív alany/sértett személyi szabadságát, önrendelkezési képességét. Ha a törvényi tényállásban foglaltakat megvalósítja az elkövető, akkor is bűncselekményt követ el, ha amúgy a szándéka meghiúsul, az eredmény elmarad. A jogalkotó súlyosabban rendeli büntetni a minősített eseteket, rablásnál még az előkészület is vétségnek minősül.

A statisztikai adatok azt mutatják, hogy erőteljesen jelen vannak a mindennapi életünkben ezek a bűncselekmények. Valamilyen szinten párhuzamot lehet húzni e tendencia és a fokozódó elszegényedés közé, hiszen ha minél gyakrabban és minél nagyobb mértékben kell az embereknek, családoknak nélkülözniük a létszükségletüket fedező minimumokat, annál nagyobb eséllyel fognak a jogtalanság talajára lépni. Ahhoz, hogy a potenciális elkövetőből nem váljon ténylegesen elkövető, a társadalom megkövetel egy elrettentő erőt, amelynek erőteljes visszatartó minősége is van. Ezért azon az állásponton vagyok, miszerint az új Btk. megfelelő módon szabályozza, bünteti, határozza meg alap- illetve minősített eseteit e bűncselekmény típusoknak.

Véleményem szerint nem árthat, ha a jogalkotó a bűncselekmények minősített eseteit kiegészítené pár ponttal. Nagyobb büntetést szabnék ki azokra az elkövetőkre, akik fiatalkorúak sérelmére követik el közvetlenül a fent tárgyalt deliktumokat. Szintén beiktatnám a taxációba a közfeladatot ellátó személy sérelmére, illetve e minőség felhasználásával, valamint színlelésével elkövetett minősített eseteket. Súlyosabb elbírálás alá vonnám a zsarolás azon eseteit, amikor az elkövető az elkövetési magatartását gyermekkorúra közvetlenül vagy közvetetten fejti ki.

Az évfolyamdolgozatom elkészítése során arra törekedtem, hogy elsősorban a törvények szövegéből és a bírósági határozatokból induljak ki, azokat értelmezve állapítsam meg a tényeket, vonjam le azokról a következtetéseket. Akkor kezdtem el fellapozni a kommentárokat, tankönyveket, illetve szakiratokat, amikor a jogszabályok és a jogforrások már nem bizonyultak elegendőnek ahhoz, hogy témám minden egyes pontja a lehető legnagyobb mértékben kiteljesedjen. Megpróbáltam összegyűjteni és egy csokorba szedni mindazon tényeket, bírói gyakorlatot, amik az erőszakos vagyon elleni bűncselekmények elhatárolásánál segítségére válhatnak egy fiatal joghallgató számára.

6. Felhasznált irodalom

1. Akác Zoltán - Belegi József - Katona Sándor - Kónya István - Márki Zoltán - Mészár Róza - Molnár Gábor - Soós Gábor: Magyar büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára, II. kötet, Budapest, 2013, HVG-ORAC
2. Balla Péter: Zsarolás felderítése és bizonyítása. Belügyi Szemle. 1984/22. évfolyam 1. szám
3. Belovics Ervin - Gellér Balázs - Nagy Ferenc - Tóth Mihály: Büntetőjog I. Általános Rész, Budapest, 2012, HVG-ORAC
4. Belovics Ervin - Molnár Gábor Miklós - Sinku Pál - Busch Béla (szerk.): Büntetőjog II. Különös Rész, Budapest, 2013, HVG-ORAC
5. Bodor Tibor - Diós Erzsébet - Vaskuti András: Büntetőjog II. Különös rész, Budapest, 2011, Novissima Kiadó
6. Csalay András: A rablás és az önbíraskodás elhatárolási kérdései. Belügyi Szemle. 1988/26. évfolyam 1. szám
7. Földi András - Hamza Gábor: A római jog története és intézményei, Budapest, 2012, Nemzeti Tankönyvkiadó
8. Gönczöl Katalin - Korinek László - Lévai Miklós (a szerkesztők): Kriminológiai ismeretek bűnözés bűnözéskezelés, Budapest, 1998, Corvina
9. Kis Norbert - Hollán Miklós: Büntetőjog I. Az anyagi büntetőjog általános része, Budapest - Pécs, 2011, Dialóg Campus Kiadó

10. Kis Norbert - Hollán Miklós: Büntetőjog II. Az anyagi büntetőjog különös része, Budapest - Pécs, 2011, Dialóg Campus Kiadó

11. Nagy László Tibor: Az önbíráskodás büntetőjogi kérdéseiről. Kriminológiai tanulmányok. 2002. 39. kötet

12. Sisák Noémi: A rablás és a zsarolás elhatárolása. Ügyészek lapja. 2012/19. évfolyam 4. szám

Felhasznált internetes források

13. Idézetek a rablásról. In: <http://www.citatum.hu/kereso.php?kereses=rabl%E1s&x=0&y=0>

14. Magyarország Kormánya: T/6958. számú törvényjavaslat a Büntető Törvénykönyvről. In: <http://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf>

15. Nagy László Tibor: Az erőszakos bűnözés trendjei az ERÜBS-adatok alapján. In: http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT45_2008/002_kt45_eroszakos%20buncselekmenyek%20trendje.pdf

16. Tájékoztató a 2012. évi bűnözésről. In: <http://www.mklu.hu/cgi-bin/index.pl?lang=hu/> Közérdekű adatok/Statistikai adatok/Közérdekű információk

Felhasznált jogszabályok és jogforrások

1. 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról

2. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

3. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

4. Magyarország Alaptörvénye

2/1998. BJE, 2/2002. BJE, 4/2002 BJE, 26. BK., HGY 1756, EBH 2001. 400., EBH 2007. 1591., EBH 2011. 2300., EBH 2012. 6., EBH 2013. 19., BH 1979. 405., BH 1982. 128., BH 1982. 359., BH 1983. 188., BH 1983. 480., BH 1985. 176., BH 1988. 168., BH 1989. 1., BH 1991. 270., BH 1992. 157., BH 1992. 228., BH 1992. 563., BH 1993. 274., BH 1993. 284., BH 1993. 718., BH 1993. 720., BH 1994. 12., BH 1995. 557., BH 1996. 507., BH 1997. 324., BH 1998. 66., BH 1998. 155., BH 1998. 323., BH 1998. 368., BH 1998. 572., BH 1999. 148., BH 1999. 246., BH 1999. 293., BH 2000. 338., BH 2001. 101., BH 2001. 356., BH 2001. 362., BH 2001. 412., BH 2001. 459., BH 2002. 470., BH 2002. 474., BH 2004. 309., BH 2005. 89., BH 2005. 135., BH 2005. 237., BH 2006. 182., BH 2009. 172., BH 2009. 265., BH 2011. 218., BH 2012. 1., BH 2012. 30., BH 2012. 55., BH 2013. 54., BH 2014. 70.